

mededelingen opbouwwerk

economische initiatieven van vrouwen

katern: beroepsprofiel opbouwwerk

biza en p.c.g.

M.O. brengt proefschrift sociale innovatie

juni '87
6e jaargang
nummer 55

Inhoud

	pag.
- MeMo	2
- Helmgras op de duinen	2
- Alkmaar, club gered	2
- Regionaal opbouwwerk Sudergoa op kruispunt	4
- Werk in schaduw	4
- Het jeugdwerkgarantieplan werkbaar	4
- Thuiswerkkrant	5
- Vrouwen en bouwteams	6
- Wonen naar wens	6
- Afbraak tegen verdere huursubsidies	7
- Servicekosten lastposten	7
- Speelruimte in de woonomgeving	7
- Economische initiatieven van vrouwen	8
- Onderzoek onder opbouwwerksters in Zuid-Holland	11
- Activeringsproject Overdie/Alkmaar	12
- Katern: Beroepsprofiel Opbouwwerk	15
- Voortgang LSA	19
- PCG bewonersdag	20
- BiZa en PCG	21
- PCG in 2e Kamer	24
- Vrouwen in de WAO	25
- Informatieproces WAO	26
- Boekje over de stelselherziening	26
- Aanpak kwaliteitsontwikkeling dorpsbuurt- en wijkbladen	27
- Studiemiddag aanpak automatiseringsproject	27
- Voortgang automatiseringsproject	28
- Gegevensbestand computertoepassingen in het opbouwwerk	28
- Leefbaarheidsonderzoek Maaspoort	29
- Geldzorgen en zorgen voor geld	29
- WONN start PBO-reeks	30
- Projekt streekgeschiedenis	30
- Werkconferentie netwerkbenadering	31
- ABVA-KABO over arbeidsvoorwaarden opbouwwerk	32
- Proefschrift over sociale innovatie	32

MeMo

In deze MO velerlei. Eén zaak springt er in elk geval uit, t.w. de integrale overdruk van het Beroepsprofiel Opbouwwerk, zoals dat in eerste termijn door de Beroepenvelddcommissie Opbouwwerk is vastgesteld. Terecht stelt de Commissie vast dat een dergelijk profiel het eeuwige leven niet heeft; en dat "herijking" en "bijstelling" regelmatig aan de orde moeten komen. Treurig is dat de Beroepenvelddcommissie Opbouwwerk nu al meer dan een jaar wacht op een datum voor een gesprek met het Ministerie van WVC over de verdere aanpak van initiatieven in relatie tot de beroepsopleidingen: een al eind 1985 ingediende schets van aanpak is daarmee tot op heden geen streep naderbij gekomen, terwijl het departement intussen wel alert reageert op voorstellen inzake andere functies/beroepen op het brede SCW-terrein. Daar kennis van nemend hebben de betrokken organisaties wederom fors aan de bel getrokken. Er staat immers veel op het spel, te meer waar de herstructurering m.b.t. HBO en WO juist voor de beroepsopleiding van opbouwwerkers nieuwe perspectieven biedt, waarop met de eind 1985 ingediende voorstellen al werd ingespeeld. Kennis ook nemend van de mededelingen van ABVA-Kabo/CFO - eveneens in deze MO opgenomen - inzake de opstelling van het Ministerie bij de totstandkoming van de CAO-Welzijn m.b.t. de Functie-codes opbouwwerk moet het parool Waakzaamheid zeker afgegeven worden. ■

is een mededelingenblad van, voor en over de lokale opbouwwerkpraktijk.
 Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop, Wil van de Leur, Maarten Snel.

M.O. verschijnt ten minste 10 maal per jaar, zes gewone en vier themanummers.
 Een jaarabonnement kost f 34,-. Bij méér abonnementen reductie op aanvraag. Losse nummers kosten f 4,75, themanummers f 5,50, excl. porto.

Redactie en administratie:
 Pr. Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag,
 tel. 070-521354.
 ISSN: 0168-06SX.

Survey werkgelegenheids-projecten**"Helmgras op de duinen"**

In het Rijksplan Welzijnswet '87 aangekondigd en thans ook verschenen is het Survey naar de bemoeienissen vanuit het welzijnsterrein met de werkgelegenheids/werkloosheidsproblematiek. Gegeven de veelvormigheid van al wat zich onder welzijnsbeleid aandient én de veelvormigheid van de groepen en categorieën waar het om gaat, heeft de auteur – Meindert van den Berg – na een eerste brede inventarisatie zich met name geconcentreerd op een hoofdrubricering van aanpakken/project-categorieën. Vervolgens geeft hij verhalende beschrijvingen van concrete projecten binnen die systematiek. Het boekwerkje omvat tevens een evaluatie van een aantal specifieke ontwikkelingsprojecten vanuit het opbouwwerk m.b.t. werkgelegenheidsvraagstukken, zoals die met rijksgeld in een achttal plaatsen gedurende de afgelopen jaren experimenteel tot ontwikkeling kwamen.

Daarnaast heeft Meindert van den Berg een schets gegeven van de overheids-beleidsvorming op dit terrein. Als rode draad, c.q. verbindend element tussen al die kleinere en grote vanuit allerlei werkvormen ontwikkelde – bijna steeds kleinschalige – projecten ziet de auteur niet zozeer forse wijzigingen in de statistiek, als wel het tegenaan van atomisering en verstuiwing. Vandaar het titelbeeld "Helmgras op de duinen", een taai gewas dat in weinig profijtelijke omstandigheden tot taak heeft algehele "verwaaiing" tegen te gaan en zodoende een beschermende functie uitoefent.

Helmgras op de duinen is verkrijgbaar bij het Landelijk Platform Opbouwwerk, Prins Mauritslaan 26, 2582 LS, Den Haag, tel. 070-521354. ■

Alkmaar, club gered

M.O. van november 1986 maakte melding van het feit dat het opbouwwerk in Alkmaar onder druk van de financiële situatie met opheffing bedreigd werd.

Achtereenvolgende bezuinigingen in Alkmaar, veroorzaakt door de aanvraag van de art. 12 status en de Brinkman maatregelen, leidden tot een enorme druk op het welzijnsbudget. De gemeente Alkmaar zocht de bezuinigingen dan ook met name bij de grotere organisaties. De stichting Welzijn Alkmaar (opbouwwerk) was daar één van.

Het Alkmaars gemeentebestuur wilde aan-

vankelijk slechts het opbouwwerk in de stadsvernieuwingsgebieden en voor huurdersorganisaties handhaven. Een goed opgezette actie van bevolkingsgroepen en ad-hesiebetuigers heeft de gemeenteraad op een ander spoor gebracht. Middels een goede strategie van de Stichting Welzijn Alkmaar sprak de gemeenteraad in februari jongstleden uit dat het opbouwwerk voor de stadsvernieuwing gefinancierd zou mogen worden uit het stadsvernieuwingsfonds. Het opbouwwerk voor huurdersorganisaties zou gefinancierd moeten worden middels een partiële bijdrage van huurders en verhuurders en uit de woonconsumenten subsidie.

Met de vrijgekomen middelen zou dan het meer algemene opbouwwerk gehandhaafd kunnen blijven.

Inmiddels praat men in Alkmaar niet meer over een budgetverlaging van f 830.000 naar f 527.000, maar over een opbouwwerkbudget t/m 1990 van f 760.000.

Uit het reguliere welzijnsbudget wordt f 527.000 dekking gevonden. Het resterende bedrag moet komen uit alternatieve financieringsbronnen, nl. f 130.000 stadsvernieuwingsfonds, f 35.000 woonconsumenten subsidie, f 100.000 partiële bijdrage soc. verhuurders en huurders (een bijdrage van f 1,00 per woning per maand).

De besluitvorming over de alternatieve financieringsbronnen moet overigens nog plaatsvinden.

De verantwoordelijke wethouders (PvdA en CDA) hebben al meegedeeld het opbouwwerk te willen behouden.

Daarnaast wil men het draagvlak van het opbouwwerk vergroten door mee te werken aan bestuurlijke participatie (geen kwaliteitszetel) en door te bezien of aanhaling van werksecretarisachtig opbouwwerk, dat nu nog versnipperd bij andere organisaties is ondergebracht, bij de opbouwwerkinstelling gerealiseerd kan worden.

Dat laatste zou een reorganisatie betekenen. Het gemeentebestuur denkt er aan in dat geval ook de sociaal raadslieden (informatie-en adviesfunctie) en andere ondersteuningstaken aan deze organisatie toe te voegen.

Anjo Douma, stichting Welzijn Alkmaar. ■

Regionaal opbouwwerk "Sudergoa" op kruispunt

In een speciale krant maakt de Stichting Sudergoa in Friesland duidelijk dat het opbouwwerk in deze streek op een moeilijk kruispunt van wegen staat.

Sudergoa is een van de laatste Regionale Opbouwwerk-instellingen in ons land. Onder het systeem van de Rijkssubsidie-regeling voor Samenlevingsopbouw was de regionale stichtingsvorm, waarin dan een aantal gemeente-besturen participeerden, ten plattelande de organisatievorm bij uitstek om de opbouwwerkfunctie in onder te brengen. De decentralisatie van het sociaal-cultureel beleid evenwel heeft er – toenemend – toe geleid dat de gemeente-besturen, ook de kleinere, een strikt per-gemeente-beleid willen voeren.

En bij de financiering door een groter aantal gemeenten – in het geval van Sudergoa negen stuks – gaat de "domino-theorie" op wanneer één of twee besluiten uit het financieringsplaatje te stappen.

Aangezien er m.b.t. opbouwwerk (anders dan bij bijv. een regionale brandweervoorziening) geen eisen gesteld zijn om gemeenschappelijk zo'n voorziening te handhaven staat de regionale stichtingsfiguur ten principale zwak.

Voor Sudergoa lijkt nu het uur der waarheid aangebroken, aangezien inmiddels elk van de negen Colleges van B & W genuanceerde eigen visies ontwikkeld heeft op plaats en taak van het opbouwwerk en de financiering ervan. Gemiddeld komt die stellingname neer op: wel opbouwwerk, maar binnen (individueel) gemeentelijk beheer en niet langer in Sudergoa-verband. De Stichting Sudergoa lijkt er vooralsnog naar te streven met medewerking van de bevolkingsgroepen en gemeenteraden het tij te keren. ■

Werk in de schaduw

Historie van club- en buurthuizen

In opdracht van de Landelijke Organisatie voor Sociaal-Kultureel Werk, de Vereniging GAMMA, heeft Herman Nijenhuis de historie van het club- en buurthuiswerk tussen 1892 en 1970 beschreven.

Het eerste deel van "Werk in de schaduw" begint met de opbloei van de Toynbee-beweging in ons land zoals die in de periode tot 1914 gestalte kreeg, met name in het werk van "Ons Huis". Naast een algemene inleiding waarin ideologie, publiek, financiën, inrichting en organisatiestructuur aan de orde komen, wordt ook het werk in Am-

sterdam en de ontwikkelingen van het Toynbee-werk buiten Amsterdam beschreven.

Het tweede deel is gewijd aan de periode tot 1945. De prille steun van de gemeentelijke overheid voor het volkshuiswerk passeert de revue, de opbouw van het Drentse, Friese en Groningse werk, de relatie tussen clubhuizen en fabrieksjongens en -meisjes in Rotterdam, Den Haag en Nijmegen. Ook wordt ingegaan op het werk vanuit de katholieke en protestants-christelijke kerk. Een hoofdstuk over het werk tijdens de Tweede Wereldoorlog sluit dit deel af.

Deel drie gaat over de industriële vernieuwing en de verzorgingsstaat in de naoorlogse periode tot 1970. Aandacht voor de bemoeienis van de rijksoverheid met het club- en buurthuiswerk en voor het ontstaan, de functie en de fusies van de landelijke centrale (begeleidings)organisaties. Aan de hand van de ontwikkelingen in het katholieke en protestants-christelijk en algemene clubhuiswerk in stad en provincie en de volksbuurt en dorpshuizen gaat Nijenhuis in dit deel ook in op de uitvoering van het werk.

Het boek eindigt rond de vraag "hoe doeltreffend is het club- en buurthuiswerk?".

Het boek kan tot 1 oktober 1987 tegen een gereduceerde prijs besteld worden door overmaking van f 50,- op postgirorekening 3892882 t.n.v. de Vereniging Gamma te Utrecht o.v.v. Werk in de schaduw. ■

Het jeugdwerk- garantieplan werkbaar

Onder deze titel hebben het landelijk overleg werkloosheid en de organisatie van provinciale en grootstedelijke coördinatoren werkloosheid, een boekje gepubliceerd dat de contouren van een uitvoeringsmodel voor het Jeugdwerkgarantieplan bevat.

Sinds minister de Koning van SoZaWe eind vorig jaar de Tweede Kamer informeerde over de voorstellen van de regering om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, is er weer gesproken over het "Jeugdwerkgarantieplan". Zoals bekend is de doelstelling van het Jeugdwerkgarantieplan de bestrijding van de jeugdwerkloosheid door alle jeugdige werklozen tot en met 20 jaar een plaats in een leer- of arbeidsproces te garanderen. Naast de verdere benutting en uitbreiding van het reguliere arbeids- en scholingscircuit, moet het jeugdwerkgarantieplan tijdelijke boventallige banen in de kwartaire sector bieden.

De invoering van het jeugdwerkgarantieplan zal gepaard gaan met een ingrijpende omvorming van het uitkeringsstelsel voor jongeren. De inkomensgarantie wordt gekoppeld aan een werkgarantie. Jongeren krijgen op deze wijze werk en inkomen gegarandeerd. Voor de betrokkenen heeft dit als voordeel dat men werkervaring kan opdoen. De doorstroming naar reguliere banen moet er toe leiden dat de werkgarantie van tijdelijke aard zal zijn.

In het genoemde boekje "Het jeugdwerkgarantieplan werkbaar" worden de nog summier omschreven uitwerkingsvoorstellen nader toegelicht en komen ook de commentaren die op onderdelen van het plan geleverd zijn aan de orde.

Over hoe de uitvoeringsorganisatie van het garantieplan eruit zou kunnen zien is nog weinig nagedacht. Op basis van een analyse van kenmerken van de doelgroep en de situatie op de arbeidsmarkt wordt in het boekje een mogelijk model gepresenteerd, waarmee het garantieplan de nodige handen en voeten kan krijgen.

Het belangrijkste uitgangspunt bij dit uitvoeringsmodel is dat de deelnemer reële perspectieven krijgt op een verdere doorstroming op de arbeidsmarkt. Dat wil zeggen dat het garantieplan een correctie moet bieden op het tekort aan scholing en werkervaring van de deelnemers. Dit element moet in de uiteindelijke opzet van het jeugdwerkgarantieplan een net zo belangrijke plaats krijgen als het kenmerk dat de regering centraal stelt. Het door de rijksoverheid gepresenteerde jeugdwerkgarantieplan heeft als overheersend element dat het plan een correctie moet bieden op het tekort aan arbeidsplaatsen voor jongeren. Volgens de schrijvers van het boekje betekent dit dat er een aantal eisen gesteld moeten worden aan de banen die binnen het jeugdwerkgarantieplan gerealiseerd worden.

Zo moeten de banen afgestemd zijn op het niveau en de mogelijkheden van de doelgroep. De beschikbare banen moeten de deelnemer, eventueel in relatie met aparte scholing, mogelijkheden bieden voor het bereiken van een hoger kwalificatieniveau. Het werken in een baan moet maatschappelijk zinvol zijn en moet door de individuele deelnemer ook als zodanig worden ervaren.

De met de uitvoering van het jeugdwerkgarantieplan te belasten organisatie zal zich dan ook voor de volgende taken en functies gesteld zien (de auteurs hebben zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de reeds bestaande infra-structuren):

- onderzoek naar kenmerken van de doelgroep voor het jeugdwerkgarantieplan
- onderzoek naar de vraag op de arbeidsmarkt
- onderzoek naar plaatsingsmogelijkhe-

den in de quaire sector

- opbouw van het garantiebanen bestand
- opzetten van speciale projecten
- invulling van de werkgeversfunctie
- registratie, intake, plaatsing en begeleiding van de deelnemers
- bevordering uitstroom/bemiddeling
- ontwikkeling van het scholingsaanbod
- algemene coördinatie en evaluatie

Deze opsomming van taken geeft goed weer in welke richting de opstellers van het jeugdwerkgarantieplan werkbaar denken. Om mogelijke competentiegeschillen te voorkomen pleiten de auteurs voor de instelling van een projektorganisatie, waarbij de centrale functies van de organisatie onder één bevoegd gezag geplaatst worden.

Wie meer wil weten kan het boekje "Jeugdwerkgarantieplan werkbaar" bestellen bij de Gelderse Stuurgroep Werkloosheid te Arnhem, door overmaking van f 15,- per exemplaar op gironummer 3672292, onder vermelding van "Jeugdwerkgarantieplan werkbaar". ■

Thuiswerkkrant

De derde Thuiswerkkrant, jaargang 2 nr. 2 is uit.

Daarin wordt uitgebreid verslag uitgebracht van de 4-daagse conferentie die het Steunpunt Thuiswerk in maart jl. organiseerde.

Door middel van een groepsinterview met thuiswerksters over hun werk wordt verslag uitgebracht van de thuiswerkstersdag. Een deelnemster aan deze dag geeft haar indrukken daarover weer.

Naar aanleiding van de bijeenkomsten met vakbonden en met juridische deskundigen in het kader van deze conferentie wordt aangegeven wat daar nu aan perspectief voor thuiswerksters is uitgekomen.

Verder wordt het op de landelijke slotmanifestatie gelanceerde "Weerstandsfonds" voor thuiswerksters aangekondigd.

Deze krant brengt ook nieuws over andere Thuiswerksteunpunten.

Tenslotte wordt een oproep gedaan aan alle opdrachtgevers van thuiswerksters en thuiswerksters zelf, om het Steunpunt zoveel mogelijk zaken die met thuiswerk te maken hebben ter beschikking te stellen ten behoeve van een tentoonstelling over thuiswerk.

De Thuiswerkkrant verschijnt 4 maal per jaar in een Nederlandse en Turkse versie en is gratis te verkrijgen op het Steunpunt Thuiswerk, Deldenerstraat 38 te Hengelo, tel. 074-423295. ■

Vrouwen en bouwteams

In 1985 is het experiment Vrouwen en bouwteams van start gegaan in de Staatsliedenbuurt te Amsterdam. Dit project had tot doel vrouwen meer te betrekken bij inspraak rond hun toekomstige nieuwbouwwoning. In de eerste en tweede fase is onderzoek gedaan en cursusmateriaal ontwikkeld. Een belangrijk onderdeel in de derde fase van het experiment is het toetsen van het cursusmateriaal op bruikbaarheid en overdraagbaarheid naar andere situaties.

Hiervoor heeft het NCDB een tweetal proefsituaties gezocht, nl. in Utrecht en Rotterdam.

In maart 1987 zijn verslagen gepubliceerd over de 2 experimentsituaties in Rotterdam en Utrecht.

De experimenten werden financieel ondersteund door de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting en het doel was dat vrouwen meer invloed moeten krijgen op het ontwerp van hun nieuwbouwwoning.

Een belangrijk hulpmiddel hierbij is een door het NCDB ontwikkelde cursus. Doelstellingen van deze cursus zijn:

- bewustwording van vrouwen ten aanzien van haar positie in de woning en haar eigen wensen en behoeftes daarin
- formulering van deze wensen in een hanteerbaar eisenpakket voor (ver)nieuwbouw
- verdere voorbereiding op het meedraaien in een bouw- of ontwerpteam.

De cursus bestaat uit 7 bijeenkomsten, waarin de volgende zaken gebeuren: het spelen van een woonspel, waarbij de deelnemers alle activiteiten in huis opschrijven en groeperen, het omzetten van deze activiteiten in een plattegrond, het laten zien van dia's over allerlei mogelijkheden in een woning, het uitproberen van verschillende alternatieven in een losdelige maquette, het trainen van een onderhandelings situatie, het geven van informatie over het desbetreffende nieuwbouwplan.

In Rotterdam is de cursus toegepast in een hoog-renovatieproject in de stadsvernieuwingswijk Het Nieuwe Westen. In het verslag "Vrouwen en renovatie" is te lezen hoe de cursus is gegaan, wat eruit is gekomen en met welke resultaten de vrouwen aan de gang gaan in Rotterdam.

De experimentele organisatie in Utrecht is niet zover gekomen: de cursus voor vrouwen is op het laatste moment niet doorgegaan. De beschrijving in het verslag van het experiment "Vrouwen en nieuwbouw" is een beschrijving van het gevecht om randvoorwaarden. Minder spectaculair mischien, maar het is wel de weerslag van

het taai gevecht tegen bureaucratie en ambtenarij om regels en procedures in de volkshuisvesting zo te maken dat vrouwen echt meer invloed kunnen krijgen.

De cursus wordt beschreven in de handleiding "Vrouwen en Nieuwbouw". Deze is te bestellen voor f 10,25 (inclusief porto). De dia's en de maquette kunnen apart gehuurd worden. Deze kosten respectievelijk f 10,- en f 25,- huur per week.

De verslagen "Vrouwen en renovatie" en "Vrouwen en nieuwbouw" kosten per stuk f 7,75 (incl. porto).

Ze zijn te bestellen door het bedrag over te maken naar postgiro 2032327 onder vermelding van de naam van het verslag t.n.v. het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming, Singel 311, 1012 WJ Amsterdam, tel. 020-245265.

Wonen naar Wens

"Wonen naar wens is de titel van een videofilm die, uitgebracht door het Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen, ingaat op ouderen, hun huisvesting en de bijdragen die het gecoördineerd ouderenwerk op dit vlak kan leveren.

Die bijdragen zijn divers van karakter, zo laat de film zien.

Het gecoördineerd ouderenwerk (dat tot taak heeft een samenhangend ouderenbeleid te bevorderen en daarnaast ouderengroepen ondersteunt bij hun belangenbehartiging) heeft kennelijk verschillende strategieën ontwikkeld om invloed uit te oefenen op het huisvestingsbeleid op lokaal niveau.

In Kampen, zo blijkt uit het eerste onderdeel van de film, heeft het ouderenwerk samen met de ouderenbond resultaten geboekt door coördinatie-activiteiten. Resultaten als de bouw van een complex bejaardenwoningen (bewust dichtbij het stadscentrum gesitueerd) en verbetering van de bestaande woningen die geschikt zijn voor ouderen. Dit had als gevolg dat de wachtlijsten voor de bejaardenwoningen en verzorgingshuizen verkleind werden.

In de stad Hengelo richt het gecoördineerd ouderenwerk zich op de ondersteuning van ouderen bij hun inbreng in het stedelijke huisvestingsbeleid. De film toont, behalve de opnames van een door ouderen samengesteld streekradioprogramma, een voorbeeld van die ondersteuning, nl. een cursus van en voor ouderen over de woonsituatie in Hengelo en welke manieren om daar wat aan te doen.

De Amsterdamse Nieuwmarktbuurt vormt de achtergrond van het derde en laatste onderdeel van de film waarmee de kijker

een aantal zeer levendige beelden voorgeschoteld krijgt. Getoond wordt hoe in de Nieuwmarktbuurt de eerste paal wordt geslagen (met verve uitgevoerd door een oudere buurtbewoonster) voor het verzorgingscomplex de "Flesseman". Dit complex is onder invloed van de wijkbewoners en het gecoördineerd ouderenwerk zodanig opgezet dat de zelfstandigheid van omwonende ouderen beter mogelijk is.

Al met al is "Wonen naar wens" een onderhoudende en professioneel gemaakte film, die mogelijkheden biedt binnen het onderwijs, bij ouderen-educatie en die, niet in de laatste plaats, lokale instanties kan interesseren voor nieuwe wegen binnen het ouderenhuisvestingsbeleid.

De regie en produktie waren in handen van Roeld van den Ende en de duur van de film is 28 minuten.

Bij de videofilm is, eveneens onder de titel "Wonen naar wens", een begeleidende brochure verkrijgbaar. Kosten: bij afname van minder dan 20 exemplaren f 0,25 per stuk, daarboven f 0,15.

De film kan gehuurd worden voor f 55,- (inclusief verzendkosten) bij NvGv, Postbus 104, 3502 JC Utrecht, tel. 030935141 (U-matic, VHS) en bij NFI, Steynlaan 8, 1217 JS Hilversum, tel. 035-17645. (VHS, Betamax).

Voor meer informatie kunt u terecht bij het Landelijk Platform Welzijnswerk voor Ouderen, Minke van Putten, tel. 070-909439. ■

Aktie tegen verdere afbraak huursubsidies

Het Woonlasten Overleg Nederland (WON) heeft met spijt moeten constateren dat haar voorspelling in oktober 1986 is uitgekomen: Brox moest vertrekken om de weg vrij te maken voor verdere bezuinigingen op de Individuele Huursubsidie.

Veel te vroeg, naar de zin van het ministerie, is bekend geworden dat er al ver uitgewerkte plannen zijn voor bezuinigingen op de Individuele Huursubsidie en de Huurgewenningssubsidie.

De voorbereidingsgroep van het WON heeft eind mei besloten er alles aan te zullen doen wat in haar vermogen ligt om de plannen van Heerma tegen te houden. Onder het motto "Stop verdere afbraak huursubsidies" is zij met een grote protestactie gestart.

Voor meer informatie: secretariaat WON (vragen naar Mechtild Linssen), Oudegracht 86, 1811 CM Alkmaar, tel. 072-117137. ■

Servicekosten... lastposten

Vorig jaar zijn de wettelijke mogelijkheden voor huurders om servicekosten aan te pakken aanzienlijk verbeterd. Het OBASA heeft daarom dit voorjaar een geheel herziene druk van de brochure "Servicekosten ... Lastposten" uitgebracht.

Sinds de wetwijziging van vorig jaar mogen verhuurders de maandelijkse voorschotbedragen die zij voor de servicekosten bij de huurders in rekening brengen niet meer verhogen zonder dat zij een gespecificeerde afrekening hebben verstrekt van het jaar daarvoor. Ook is de verhuurder nu wettelijk verplicht de huurders inzage te verstrekken in alle rekeningen die ten grondslag liggen aan de jaarafrekening. In de nieuwe wet is tevens geregeld dat de verhuurder nog slechts de maximaal redelijke kosten in rekening mag brengen. Wanneer b.v. de stookkosten bij een collectieve installatie onredelijk hoog zijn ten gevolge van slecht onderhoud of verkeerde afstelling of ten gevolge van veroudering, dan kan de Huurcommissie deze kosten op een lager (redelijk) bedrag vaststellen. De brochure bevat uitgebreide informatie over de (nieuwe) wettelijke regels en welke stappen bewonersorganisaties kunnen zetten om onredelijke servicekosten aan te pakken. Aan het eind van de brochure is een uitgebreide toelichting op de afzonderlijke servicekostenposten opgenomen.

De brochure kost f 5,- (excl. verzendkosten) voor huurdersorganisaties en f 10,- voor anderen. Te bestellen bij het OBASA, Arie Biemondstraat 111, 1054 PD Amsterdam, tel. 020-182082. ■

Speelruimte in de woonomgeving

Handreiking aan bewoners en gemeenten

De Stichting Ruimte heeft ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum het "Speelruimteplan" gelanceerd: een instrument voor gemeentelijk beleid, bedoeld als handreiking aan bewoners en gemeenten.

Het pleidooi voor goede leef- en speelruimte voor de jeugd, dat vanaf 1961 door de stichting wordt gehouden, heeft wisselende tijden doorgemaakt. Aan de ene kant kwamen aanzienlijke verbeteringen tot stand middels stedenbouwkundige uitbreidingsplannen; aan de andere kant ontstond er een grote ongelijkheid in leef- en speelruimte op verschillende plaatsen. Met na-

me in de binnensteden zag men de jeugd in de knel komen. Speelruimte werd in de compacte stad vaak een randgebeuren. Nationale regelgeving werd nodig geacht om voor de jeugd overal speelruimte in de woonomgeving te waarborgen.

Na langdurig overleg werd in 1983 een Werkgroep Speelruimte ingesteld door het Ministerie van WVC, samen met VROM. De Werkgroep stelde in 1985 voor om in de bestaande Wet Ruimtelijke Ordening en de toenmalige Kaderwet Welzijn, artikelen over speelruimte op te nemen, zowel in procedurele als in materiële zin. Krachtige tegenwind van het dereguleringsprogramma van de regering maakte deze voorstellen echter kansloos.

Met de uitgave van het "Speelruimteplan" is het zwaartepunt nu verlegd van regelgeving naar de (niet verplichte) planning van speelruimte. De opvatting daarachter is dat speelruimte vooral in het "planologische bedrijf" in gemeenten overeind moet blijven.

Het eerste deel van de publicatie bevat algemene richtlijnen voor speelruimte in de woonomgeving voor de jeugd van 0-18 jaar en schetst een aantal basisvoorwaarden voor bespeelbaarheid van de woonomgeving.

Door wie en hoe speelruimte in woongebieden gerealiseerd en in stand gehouden wordt (beheer en onderhoud) wordt in het tweede deel beschreven, waarbij aandacht wordt besteed aan gemeentelijk speelruimtebeleid en de mogelijke rol van de verschillende betrokkenen daarin: de bewoners (volwassenen, jongeren en kinderen), de beleidsvoerders, uitvoerders en ontwerpers. Ook de wijze waarop dit in verschillende gemeenten georganiseerd is, enige inhoudelijke aspecten van speelruimtebeleid en een overzicht van de verschillende financieringswijzen van speelruimte worden hier beschreven.

Het derde deel presenteert het speelruimteplan qua opbouw en methode als nieuw plan-concept voor speelruimte in woongebieden.

Uitgelegd wordt hoe op gemeentelijk of op buurt/wijkniveau een speelruimteplan kan worden opgesteld volgens de trits inventarisatie-beoordeling-voorstellen. Als hulpmiddel daarbij is een checklist bespeelbaarheid woonomgeving ontwikkeld, waarin ook verbanden worden gelegd met andere relevante beleidssectoren. In de bijlagen wordt veel concrete informatie gegeven. Na de begrippenlijst volgt een studie voor het speelruimteplan Rivierenwijk in Utrecht. Daarna wordt het speelruimtebeleid van zeven uiteenlopende gemeenten beschreven, gevolgd door drie bijlagen over kinderspraak en zelfwerkzaamheid. Tot slot veel informatie over sub-

sidie, provinciale fondsen, literatuur, instellingen en een centraal informatiepunt.

Naar aanleiding van het speelruimteplan zal op enkele regionale studiedagen en een landelijke dag nader worden ingegaan op het gemeentelijk speelruimtebeleid. Hierbij zullen praktische invalshoeken voorop staan en concrete voorbeelden uit gemeenten worden besproken in workshops.

Meer informatie over het plan en de studiedagen bij de Stichting Ruimte, Postbus 20732, 3001 JA Rotterdam, tel. 010-4131441. ■

Economische initiatieven van vrouwen

Vergroting van leefbaarheid en versterking van arbeidspositie van vrouwen gaan hand in hand

Binnen het opbouwwerk en sociaal-cultureel werk is de belangstelling voor het vraagstuk van arbeid en werkgelegenheid groeiende. Er beginnen zich stromingen af te tekenen. Gesproken wordt nu over huishoudeconomie, buurteconomie en lokale economie.

Opbouwwerkers en sociaal-cultureel werkers beschikken over weinig opleiding en ervaring op dit terrein. Ook ontbreekt het aan faciliteiten en middelen. Pas sinds kort ontstaat er aandacht voor de specifieke belangen van vrouwen op het gebied van arbeid en inkomen. Dit artikel gaat over economische initiatieven door vrouwen opgezet.

Opbouwwerksters en sociaal-cultureel werkers hebben veelal te maken met laaggeschoolde vrouwen. Vrouwen met een verborgen verlangen naar betaald werk. Vrouwen ook met weinig zelfvertrouwen. Ze schatten haar kansen op de arbeidsmarkt laag in. De gedachte dat ze zowel haar inkomenspositie als haar arbeidsmarktpositie met andere vrouwen in de buurt of de wijk kunnen versterken is nog geen gemeengoed. Hetzelfde gold tot voor kort ook voor opbouwwerksters en sociaal-cultureel werksters.

Een nieuw perspectief

Economie lijkt, zo op het eerste gezicht, een mannenzaak. Wie echter iets verder kijkt, ziet dat vrouwen op alle mogelijke manieren economische functies vervullen. Ze produceren, reproduceren en consumeren. Wie nog iets verder kijkt, ziet dat vrouwen in de uitoefening van al deze functies belemmerd worden.

Ga eens kijken bij vrouwen uit de laagste inkomensgroepen. Hun situatie is schrijnend. Ze hebben nauwelijks vooruitzichten op de arbeidsmarkt. Haar taken worden steeds zwaarder. Ze raken steeds meer geïsoleerd.

Ga maar eens kijken in het Drentse Eexterweenschekanaal. De opbouwwerkster daar zegt: "Het valt me op dat vrouwen heel veel tijd besteden aan boodschappen doen. Ze pluizen de krant uit om te zien waar ze goedkope artikelen kunnen krijgen. Ze bezoeken wel zes winkels op een dag. Ook doen ze veel aan energie besparen. Omdat deze vrouwen nauwelijks tijd en geld hebben om aan activiteiten in de buurt deel te nemen, lossen ze hun problemen veelal individueel op en komen zij langer hoe meer geïsoleerd te staan in de samenleving."

Vrouwen en economie. Een geluid uit de praktijk: "Vrouwen moeten het vak economie opnieuw definiëren als de wetenschap die zich bezighoudt met de vraag hoe het leven in stand wordt gehouden."

Wie zo tegen economie aankijkt, ziet meteen het verband tussen economie en samenleving. Die ziet ook dat degenen die werken op het terrein van de samenlevingsopbouw de economische positie van vrouwen niet kunnen negeren. Neem bijvoorbeeld een oude stadswijk in het westen van het land. Daar is een bewonersorganisatie bezig met plannen voor een inkoopcentrale voor levensmiddelen en huishoudelijke artikelen. Het is de bedoeling om in eigen beheer goederen op te kopen. Vervolgens zullen deze artikelen met een bescheiden winstmarge verkocht worden tegen prijzen die veel lager liggen dan in een normale supermarkt. De winst wordt gereserveerd in een fonds en deze gelden komen weer ten goede aan de buurt.

Nu is dit geen initiatief van alleen vrouwen, maar het is wel een initiatief waar vrouwen nadrukkelijk belang bij hebben. Vrouwen zijn immers gebaat bij initiatieven die haar een besparing opleveren, haar taken verlichten en bij initiatieven die sociale contacten met zich meebrengen en haar arbeidsmarktpositie versterken.

Steeds meer opbouwwerksters en sociaal-cultureel werksters gaan inzien, dat vrouwen er wezenlijk belang bij hebben dat haar functies in de consumptieve, reproductieve en ook produktieve sfeer in economische termen worden vertaald. Zowel de inkomens- als arbeidspositie van vrouwen moet verbeterd worden. Economische initiatieven op buurt- en lokaal niveau spelen in dat proces een stimulerende rol. Dit gegeven biedt voor opbouwwerksters en sociaal-cultureel werksters een nieuw perspectief.

Opbouwwerksters en sociaal-cultureel werksters kunnen als intermediair fungeren tussen de vrouwen- en werkbeweging en

vrouwen in de buurt. Ze kunnen de know-how van politiek en bedrijfsleven en wetenschap naar de buurt halen. Ze kunnen een netwerk creëren van vrouwen uit sociale diensten, arbeidsbureaus, energiebedrijven, werkwinkels en emancipatiebureaus.

In het najaar van 1986 vond op vier plaatsen in het land ('s Hertogenbosch, Den Haag, Deventer en Groningen) een regionale studiedag plaats over "economische initiatieven van vrouwen". De bijeenkomsten werden bezocht door opbouwwerksters, sociaal-cultureel werksters en vele andere actieve vrouwen die meer wilden weten over de wijze waarop ze de inkomens- en arbeidspositie van vrouwen kunnen verbeteren.

Tijdens de studiedagen zijn door de deelnemers nuttige contacten gelegd. Er is een aanzet gegeven tot netwerkontwikkeling rond het thema arbeid en inkomen voor vrouwen. De organisatie van de studiedagen was in handen van: de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland te Drachten (WONN), de Werkplaats Samenlevingsopbouw Oost-Nederland te Deventer (WESON), het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland te Dordrecht (WOHZ), het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland te Sittard (WOZON) en het Nederlands Instituut voor Maatschappelijke Opbouw (NIMO).

Aan de studiedagen hebben in totaal 360 mensen (98% vrouwen en 2% mannen) deelgenomen. De deelnemers waren als beroepskracht of vrijwilligster werkzaam bij of voor 160 instanties en organisaties: instellingen voor opbouwwerk, sociaal-cultureel werk en vormingswerk, vrouw en werkwinkels, vrouwen emancipatie steunpunten, kleinschalige werkprojecten, mensen zonder werk, comitees vrouwen in de bijstand, ondersteuningsinstellingen, welzijnswerk, arbeidsbureaus, stichting vrouw en werk, stichting energie anders, huishoudelijke consumentenvoorlichting, vrouwen scholingscentra.

Voor de deelnemers en andere belangstellenden is een leesmap samengesteld.

Drie typen van ondersteuning

Eerder hebben we vastgesteld dat economische initiatieven van vrouwen binnen drie stromingen passen: buurteconomie, lokale economie en huishoudeconomie.

Dit onderscheid maakten we om te illustreren dat de economische initiatieven van vrouwen deel uitmaken van een groter geheel: een brede maatschappelijke beweging tegen armoede en afbraak van voorzieningen en voor herstel van werkgelegenheid.

Buurteconomie, lokale economie noch huishoudeconomie zijn echter exclusief voor vrouwen. Evenmin ligt hier voor het

opbouwwerk en sociaal-cultureel werk een exclusieve taak.

Globaal kan het volgende onderscheid worden gemaakt in typen van ondersteuning:

- je kunt projecten opzetten die leiden tot besparing, lastenverlichting of taakverlichting;
- je kunt vrouwen ondersteunen bij haar streven naar scholing en betaald werk;
- je kunt een ondersteunende rol vervullen bij de organisatie van vrouwen die gericht is op belangenbehartiging van andere andere thuiswerksters en bijstandsvrouwen.

In deze driedeling ligt overigens geen keuze besloten: het is niet of of, maar én én. Deze drie typen van ondersteuning stemmen overeen met de functie van het opbouwwerk en sociaal-cultureel werk die initiatieven moeten ondersteunen die van maatschappelijk belang zijn. Dat wil zeggen: het ligt niet op de weg van opbouwwerksters en sociaal-cultureel werksters om individuele vrouwen aan een baan te helpen. Wel behoort het tot haar taak voorzieningen te creëren voor vrouwen die willen werken en deze vrouwen daar in te begeleiden door informatie te verstrekken, voorlichting te geven en de vaardigheden van vrouwen te vergroten. Het ligt voor de hand dat op al deze onderdelen naar samenwerking wordt gezocht met de vrouw van de werkbeweging.

Netwerken

Daarmee zijn we aangekomen bij het thema netwerken en netwerkontwikkeling. De meerderheid van de deelnemers was het erover eens dat het netwerkmodel, als methodisch en organisatorisch principe voor het werk goede mogelijkheden biedt. De vorming van netwerken zal het perspectief voor economische initiatieven van vrouwen aanzienlijk verruimen.

"Steun kan soms uit onverwachte hoek komen," merkte een van de deelnemers op. Tijdens de studiedagen trok een bonte stoet van mogelijke bondgenoten en coalitiepartners aan de ogen van de aanwezige vrouwen voorbij: wijkorganisaties, buurtverenigingen, traditionele vrouwenorganisaties, bedrijfsleven, kerken, projecten arbeidshulpverlening, vakbonden, arbeidsbureaus, kamers van koophandel, politici, ambtenaren, werkgemeenschap kindercentra.

Ook anderszins zijn netwerkmodellen bruikbaar. Bijvoorbeeld als middel om behoeften, interesses, belangen en bestaande contacten van vrouwen in de buurt te analyseren en in kaart te brengen. Of als methode om toegang tot vrouwen te krijgen.

Werken aan economische initiatieven voor vrouwen is werken aan leefbaarheid en omgekeerd

Er is geen schaarste aan ideeën en actieve vrouwen, er is schaarste aan maatschappelijke voorwaarden die initiatieven een kans van slagen geven, zoals beleid, geld, kinderopvang. Sterker nog: de afbraak van voorzieningen, de desintegratie van bevolkingsgroepen, de toenemende sociale onveiligheid vormen op buurtniveau een belemmering voor het ontwikkelen van economische initiatieven. Deze constatering duidt op een vicieuze cirkel. Hier ligt dus een extra uitdaging voor het sociaal-cultureel werk en het opbouwwerk. Met andere woorden werken aan werkgelegenheid impliceert werken aan leefbaarheid en omgekeerd. Of, zoals een van de deelnemers aan de studiedagen het uitdrukte: "Buurteconomie is een nieuwe vorm van samenlevingsopbouw." Hetzelfde kan gezegd worden van economische initiatieven van vrouwen. Of het nu gaat om een werkproject, een cursus banen- en beroepenoriëntatie, of een reeks voorlichtingsbijeenkomsten over energiebesparing, vergroting van leefbaarheid en versterking van de arbeidspositie van vrouwen gaan hand in hand.

Tekenend voor dit inzicht is de verklaring die de deelnemers aan de studiedag Zuid verstuurd naar het ministerie van WVC, waarin krachtig werd gepleit voor het behoud van een aantal buurteconomische projecten. De tekst luidde als volgt: "Hierbij willen wij protest aantekenen tegen het feit dat in het huidige beleid van het ministerie van WVC "buurteconomische ontwikkeling" is geschrapt. Wij pleiten voor behoud van de momenteel lopende buurteconomie-projecten en ook voor de infrastructuur die deze projecten nodig hebben om te kunnen voortbestaan, zoals buurthuizen en opbouwwerkinstellingen. Vooral in het licht van positieversterking van vrouwen, dienen alle mogelijkheden om te werken aan economische zelfstandigheid ten volle te worden gegarandeerd." De subsidiestroom is niet stop gezet.

Riek Rezelman (WOZON) en Moniek Mol (WOHZ)

Bovenstaand artikel is samengesteld op basis van het eindverslag van de vier regionale studiedagen "Economische initiatieven van vrouwen".

Nadere informatie bij Moniek Mol, Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland, tel. 078-141443.

Onderzoek onder opbouwwerksters in Zuid-Holland

Enige jaren geleden ontving het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland (WOZH) te Dordrecht regelmatig klachten van opbouwwerksters die vonden dat het opbouwwerk moeilijk vol te houden was.

Waar lag dat aan?

Het WOZH wilde daarom onderzoek laten doen naar de positie van vrouwen in het opbouwwerk en de problemen waar zij mee te maken hebben.

De Wetenschapswinkel te Leiden werd ingeschakeld en zij vonden vier studentes psychologie van de Rijksuniversiteit te Leiden bereid om met de vraag aan de slag te gaan.

Er was nog nooit op dit gebied een onderzoek uitgevoerd (alleen het NIMO "trend" onderzoek uit 1984 over heel Nederland, is enigszins vergelijkbaar). Er was dan ook weinig over de problematiek bekend.

Het werd een exploratief onderzoek. Dat wil zeggen: er werd gezocht naar factoren die van invloed kunnen zijn op de positie van de opbouwwerksters. Hierbij stond de feitelijke positie van de opbouwwerksters centraal.

Het WOZH hechtte ook belang aan een onderzoek naar de mogelijkheden van het werken aan vrouwenbelangen binnen het opbouwwerk. Uiteindelijk kwam er een onderzoek met de volgende tweeledige vraagstelling:

- 1) Wat is de feitelijke positie van de opbouwwerkster in Zuid-Holland?
- 2) Hoe hangen bepaalde kenmerken van haar feitelijke positie samen met het werken met en voor vrouwen?

Het onderzoeksteam stelde een uitgebreide vragenlijst samen, die zij in april 1986 aan 124 vrouwen in Zuid-Holland toestuurd. Het waren allemaal vrouwen die zelf aangaven buurtgericht te werken.

Er kwamen 71 vragenlijsten terug, wat een bevredigende respons is.

Een nederlandse vrouw van in de dertig

De kennismaking met de opbouwwerkster is er gemiddeld een met een Nederlandse vrouw van in de dertig. Zij is vrij hoog opgeleid (HBO of hoger). Echter, haar inschaling loopt hieraan niet parallel. Ruim 50% is ingeschaald in een CIIB, of een OB-functie, (14% OC-functie). Meestal is zij in vast dienstverband en voor 28 tot 40 uur per week aangesteld. De reden voor haar aanstelling was opleiding en ervaring, maar ook kan zij bij de 19% horen voor wie haar vrouw-zijn een aanstellingsgrond vormde. De praktijk van de opbouwwerkster houdt

in, dat zij overuren maakt. Voor 47% is dit 4 tot 15 overuren per week. Veel overuren maken vooral degenen met een aanstelling van 20 tot 27 uur.

De opbouwwerkster is aangesloten bij een vakbond of belangenorganisatie. In haar huidige baan werkt ze ongeveer 4 jaar, en als betaald opbouwwerkster, 5 jaar. Haar loopbaan is ooit onderbroken geweest in verband met ander werk, of een periode van werkloosheid. De helft heeft gebruik gemaakt van bijscholingsmogelijkheden, voornamelijk ten behoeve van algemene opbouwwerk-onderwerpen en in geringe mate (10%) ten behoeve van vrouwen-onderwerpen.

Verder kwam uit de resultaten naar voren, dat opbouwwerkster individueel en op zichzelf werken en weinig steun van collega's krijgen.

Voorkeur voor werken met vrouwen

Wat betreft haar werkopvatting ten aanzien van vrouwen, spreekt zij zich - met 70% van haar collega's - uit voor een voorkeur voor het werken met vrouwen. Zij herkent zich echter het meest in een gematigd emancipatoir of een algemeen mensgericht profiel van een opbouwwerkster.

Met Leefbaarheid en Wonen hoort Vrouwenemancipatie dan ook tot de meest voorkomende probleemvelden. Toch zijn de ca. 5 uren die gemiddeld aan vrouwenemancipatie worden besteed, in vergelijking tot probleemvelden als Wonen (ong. 9 uur per week), Onderwijs en Jeugd en Jongeren (ong. 8 uur per week) een stuk minder.

Het is zelfs zo, dat van de opbouwwerksters die aangeven het belangrijk te vinden om aan vrouwenbelangen te werken, 39% niet met de doelgroep vrouwen werkt en 15% niets aan vrouwenemancipatie doet. Ongeveer 30% van de vrouwen besteedt er 1 tot 4 uren per week aan.

Opvallend hierbij is, dat het werken met en voor vrouwen veelal in de overuren gaat zitten.

Het belang van beleidsverandering

Het blijkt erg belangrijk te zijn dat het werken aan vrouwenbelangen vastgelegd is in een takenpakket. In die situatie werkt 27% er meer dan 8 uur per week aan. Overigens is het zo dat bijna de helft van de opbouwwerksters het terrein Vrouwenemancipatie in haar pakket heeft.

In het algemeen kunnen we concluderen dat het Vrouwenemancipatiewerk in het opbouwwerk een zwakke positie heeft.

Het onderzoeksverslag is te bestellen en aan te vragen bij: Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland, Singel 272, 3311 HK Dordrecht. Tel.: 078-141443. Kosten: f 16,- incl. porto.

PCG-beleid**Activeringsproject
Overdie/Alkmaar**

In Overdie, een wijk in Alkmaar met ca. 12.000 inwoners, is een activeringsproject gaande in het kader van het achterstandsgebiedenbeleid. De wijk werd als probleem cumulatief gebied (PCG) aangemerkt vanwege de relatief hoge werkloosheid, het grote aantal anderstaligen in de wijk en de toestand van woningen en woonomgeving.

Sinds oktober 1986 is op verzoek van de wijkorganisaties en de Stichting Welzijn Alkmaar, Hans van Weers aangesteld als activeringswerker.

Hij is in opdracht van een ingestelde begeleidingsgroep zijn werk begonnen met een uitvoerige probleeminventarisatie onder een 40tal instanties, instellingen en (buurt)organisaties. Uit deze inventarisatie kwam een aantal knelpunten en aanbevelingen naar voren. Eén van de aanbevelingen verdiende volgens de begeleidingsgroep prioriteit. Het betreft het op wijkniveau starten van oriëntatieactiviteiten voor laaggeschoolden, (langdurig) werklozen en WAO'ers, waarbij aandacht besteed dient te worden aan het aspect scholing in relatie tot de arbeidsmarkt.

In vervolg op het MO-themanummer "Werk maken van PCG" (mei 1987) doet Hans van Weers hieronder verslag van de aanpak van een oriëntatie-activiteit.

Stand van zaken

Wie (nog) op zoek gaat naar geschikt werk moet zich voorbereiden op veel en vaak langdurige procedures. Langdurig werklozen komen sowieso zeer moeilijk aan de slag op de arbeidsmarkt. Vette koppen in kranten en tijdschriften doen hier bijna elke werkdag wel verslag van!

Het gewestelijk arbeidsbureau beschouwt deze groeiende groep al als niet direct bemiddelbaar vanwege hun gebrek aan o.a. werkervaring en werkritme. Termen als "wachtbak" en "onbemiddelbaar" worden als ware het een etiket aan de groep vastgeplakt. Werkgevers staan – voor het verkrijgen van extra subsidies/credieten – niet in de rij als het gaat om de langdurig werklozen in dienst te nemen. Zodoende moeten er andere wegen gezocht worden om in ieder geval de kansen van deze "ingeklemde" groep nu of in de toekomst te vergroten.

Maar hoe spreek je de langdurig werklozen aan, die veelal tevergeefs solliciteren? Bijvoorbeeld door een bedrijfstak onder de loep te nemen, waar de werkgelegenheid nog groeiende is!

Tesamen met het Centraal Bureau (PCG-partner en gefinancierd uit SoZaWe-

gelden) is bekeken in welke branches technologische ontwikkelingen te verwachten zijn en waar de werkgelegenheid weer toeneemt door bv. arbeidstijdverkorting en een stijging van het werkaanbod.

Met PCG-medewerksters Rommy van Lingen en Els Lub van het Centraal Bureau werd de slogan: "Leer een beroep waar vraag naar is" nader uitgewerkt en vertaald in "Snuffeldagen in de grafische bedrijfstak". In het navolgende wordt ingegaan op de aanpak en de reacties van deelnemers, bedrijven en organisatoren.

Vorbereiding

In december 1986 heeft er overleg met medewerk(st)ers van het Centraal Bureau plaats gevonden over de gewenste opzet en ieders taken voor en tijdens de oriëntatie-activiteit.

Uit beschikbare gegevens bleek dat deelnemers die zich oriënteerden op een later beroep, vaak niet meer dan een vaag beeld over de toekomst hebben en over de rol die zij/hij daarin zal vervullen. Om de potentiële deelnemers meer inzicht te kunnen geven in de mate waarin beroepen en functies mogelijk met hun voorkeuren voorkomen, zonder dat ze het zicht op de negatieve aspecten verliezen, zijn door de activeringswerker in de eerste twee weken van januari 1987 zeer uiteenlopende bedrijven bezocht. Een informatiebrief, gericht aan de bedrijfsleiders, is hieraan vooraf gegaan.

De uitwerking van deze oriëntatie-activiteit gebeurde niet zomaar achter een bureau. Uit de gesprekken en rondleidingen in de bedrijven was de "echte" praktijk te zien en te voelen, waardoor de keuze niet al te zeer bemoeilijkt werd. Voor de activeringswerker was deze bedrijfstak niet nieuw, doordat hij drie jaar lang als commercieel-financieel medewerker in deze branche gewerkt had.

Tijdens deze (voor)gesprekken kwamen vier onderdelen nadrukkelijk aan de orde:

- een functie-omschrijving (wat voor werk is het?)
- de functie-eisen (wie is geschikt voor zo'n beroep?)
- de arbeidsomstandigheden (waar en hoe wordt dat beroep uitgeoefend?)
- de arbeidsvoldoening (wat is er materieel en immaterieel leuk aan het beroep?)

Zodoende kon er tijdens de "snuffeldagen" op gerekend worden dat de bedrijfsleiders deze vier punten per afdeling, tijdens de rondleidingen, aan de orde zouden stellen. Tevens kon er (zoals naderhand zou blijken) door de deelnemers een redelijk beroepsportret opgebouwd worden.

In de tweede week van januari kon met

een viertal bedrijfsleiders een oriëntatie-programma vastgesteld worden. Ondanks het feit dat de bedrijven wat onwennig ten opzichte van deze activiteit stonden, kwam hun toezegging om de presentatie- en evaluatieavonden bij te wonen spontaan.

Aanpak en reactie

Het oriëntatieprogramma bestond uit drie onderdelen:

- een presentatie-avond
- een rondleiding in een 4-tal bedrijven
- een evaluatie-/afsluitingsavond

De uitwerking van het programma omvatte een reeks stappen die hieronder voor de duidelijkheid zijn opgenomen.

januari 1987:

- Teksten laten vertalen in Turks, Arabisch en Spaans
- Kopy aanleveren voor affiche en folder

februari 1987:

- affiche in vier talen verspreiden in de wijk
- artikel in het commercieel weekbladje 't Overdijetje (oplage 9500, verspreidingsgebied is de pcg-wijk)
- tekst zetten in 3 talen op tv-kabelkrant (veel aansluiting in Oud Overdie)
- telefonische reacties en aanvragen folder verwerken (door 2 buurthuizen, centraal bureau en activeringsproject)
- tweede maal plaatsing tekst in 't Overdijetje en kabel-krantinfo
- interview op Radio Alkmaar met activeringsmedewerkers over het activeringsproject en de "snuffeldagen" in de grafische industrie
- derde maal publicatie in weekblad

NB: het aantal potentiële deelnemers (aanvragers folders) bedraagt per 1 maart 17 personen.

maart 1987, eerste week:

- uitwerken van opleidingsmogelijkheden binnen de grafische industrie
- versturen uitnodigingen presentatie-avond aan aanvragers folders
- publicaties "snuffeldagen" in 't Overdijetje en - voor de vierde maal - aankondiging van de presentatie-avond.

NB: het aantal potentiële deelnemers loopt op tot 28 personen.

maart 1987, tweede week:

- Op 11 maart is de presentatie-avond, die door 35 personen wordt bezocht, waarvan 40% anderstaligen (Turkse tolk was aanwezig). Onderdelen van het programma waren:
- kleine tentoonstelling met het (druk)werk van de vier te bezoeken bedrijven

- introductie van de bedrijven
- uiteenzetting snuffelprogramma en vermelding van een evaluatie avond met opleidingsmogelijkheden
- promotiefilm "Drukwerk" (duur 22 minuten)
- vragenronde
- inschrijving snuffelprogramma.

Conclusies presentatie-avond:

M.b.t. de bezoekers aan de presentatie-avond worden de volgende conclusies getrokken:

1. Het gaat om bezoekers met een zwakke arbeidspositie, die hun concurrentiemogelijkheden op de arbeidsmarkt zien verslechteren, naarmate hun werkloosheid langer duurt.
2. Verwachting dat men door deelname aan deze oriëntatieactiviteit aan een baan zal komen is bij (vooral) de anderstaligen aanwezig. (Dit wordt tijdens de avond door bedrijven en organisatoren tegen gesproken.)
3. Bereidheid te investeren in een extra opleiding is aanwezig.
4. We hebben hier te maken met een groep langdurig werklozen, die de moed nog niet opgegeven heeft.

Wat betreft de bedrijven valt te concluderen:

1. Bij nieuwe (in hun bedrijf) optredende vacatures zijn deze groep werklozen doorgaans minder aantrekkelijk door het gemis aan recente arbeidservaring en arbeidsgevenning.
2. Bereidheid om in een aanvangsperiode minder te verdienen (werknemers) wordt niet geaccepteerd, werkrendement is in de beginfase voor het bedrijf laag.
3. Liefst jonge werklozen aannemen, omdat aan interne scholing de voorkeur wordt gegeven.
4. Aanbod van personeel wordt door de grafische industrie zelf verzorgd (eigen werkgelegenheidsbureau).

maart 1987, derde en vierde week:

Rondleidingen in een viertal bedrijven, t.w.:

- verwerkingsbedrijf: boekbinden en brochurederij
- werkvoorzieningsschap: afd. drukkerij en kleine offset
- huis/alternatieve drukkerij
- moderne middelgrote vellen-offsetdrukkerij.

De rondleidingen duurden maximaal 1 uur en konden door ten hoogste zes personen worden meegemaakt. In totaal namen 26 mensen deel. Voor de 14 Turkse deelnemers was een tolk aanwezig. In twee bedrijven werd een video-opname gemaakt door vrijwilligers van het Activeringsproject (Turkse en Hollandse groep). Tijdens de snuffeldagen kon een grote betrokkenheid van de deelnemers geconsta-

teerd worden. Veel deelnemers wilden alle vier bedrijven zien.

april 1987

Op 1 april vond de evaluatie-/afsluitingsavond plaats, met als onderdelen:

- een dertig minuten durende videofilm "oriënteren in de grafische industrie" (herkenning voor de deelnemers)
- reacties deelnemers/bedrijfsleiders naar aanleiding van de rondleidingen
- uitgebreide aandacht voor de opleidingsmogelijkheden binnen de grafische sector (deelnemers ontvangen uitgebreid info-pakket)
- uitvoerige discussie over de mogelijkheden van studeren, werken in de grafische industrie; werkzaamheden per afdeling en banen in de grafische bedrijfstak Alkmaar.

Nieuwe vormen van samenwerking

Tijdens deze oriëntatie-activiteit is begrip en samenwerking ontstaan tussen de vier bedrijven en de organisatoren van deze activiteit. Bedrijven hebben meer inzicht gekregen in de werkloosheidsproblematiek waar de deelnemers elke dag mee te maken hebben.

Een paar resultaten zijn:

- Aanbod van de bedrijven om vacatures bij het Centraal Bureau te melden (wordt nu binnen het grafische circuit gehouden); dit heeft tot nu toe een baan voor een deelnemer opgeleverd.
- Gebruik willen maken van stimulerings-subsidies t.b.v. het aannemen van langdurig werklozen.
- Beeldvorming, dat langdurig werklozen niet meer aan de slag willen is bij de bedrijfsleiding veranderd.

Positieve punten n.a.v. de oriëntatiedagen bij de deelnemers zijn:

- Zij hebben meer inzicht gekregen in de (on)mogelijkheden van scholing en werken in de grafische bedrijfstak.
- Keuze, waar en in welke tak gewerkt kan worden is duidelijker geworden.
- De "wereld" van binnen gezien te hebben geeft meer zekerheid of de stap naar deze bedrijfstak wel de juiste is.
- Ze hebben een goed beeld gekregen over de technologische vooruitgang in deze industrie.

Opvallende punten:

De vrouwen waren ruim vertegenwoordigd tijdens de oriëntatieactiviteit. Zij waren zeer geïnteresseerd in deze toch overwegend mannen-werkwereld. De kans om eventueel part-time aan de slag te komen is nu nauwelijks aanwezig.

Bij herhaling van een dergelijke activiteit zal m.n. naar buitenlandse deelnemers duidelijker moeten worden gemaakt, dat mee-

doen aan de snuffelperiode niet het krijgen van werk betekent. Het kennismakingskarakter zal van het begin af aan nog beter benadrukt moeten worden. Dit om teleurstellingen en misverstanden te voorkomen.

Afsluitend kan gesteld worden dat het opzetten en uitvoeren van deze oriëntatie-activiteit "snuffelen in de grafische bedrijfstak" veel energie en tijd heeft gekost. Gelet op het aantal deelnemers (26 personen) en de reacties van de bedrijven/deelnemers kan gesteld worden dat de doelstelling: proberen deelnemers te bewegen tot actie op de scholings- en arbeidsmarkt door hen bewust te maken van de eigen mogelijkheden en door aan te geven wat hun positie op dit moment is, zeker is gehaald.

Belangrijk is natuurlijk om na te gaan, wat de deelnemers na een half jaar zijn gaan doen (follow-up). Heeft het meedoen aan zo'n oriëntatie-activiteit positief uitgewerkt? Tensamen met pcg-collega's van het Centraal Bureau zal bekeken worden of deze activiteit in een andere bedrijfstak herhaald kan worden en waar verbeteringen nodig zijn.

Hans de Weers, Aktiveringsprojekt Overdie, Ruusbroechhof 98, 1813 BG Alkmaar, tel. 072-401522. ■

Beroepsprofiel opbouwwerk

Samenstelling:
Beroepenveld-commissie Opbouwwerk

- Participanten:**
- NOW, Sectie Opbouwwerkers
  - NIMO
  - Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland (namens de vier werkplaatsen)
  - Ministerie van WVC (waarnemer)
  - Landelijk Platform Opbouwwerk

Ten geleide

De Beroepenveld-commissie Opbouwwerk is voor het eerst bijeengekomen in november 1985. Het opstellen van het beroepsprofiel door de commissie vond plaats in (en tussen) een aantal werkvergaderingen. Bij de discussies en het opstellen van teksten werden de beroepspraktijk en actuele maatschappelijke ontwikkelingen tot uitgangspunt genomen. Weliswaar werd in de betreffende periode vrij regelmatig van gedachten gewisseld (en informatie uitgewisseld) met het overleg van Methodiekdocenten opbouwwerk (zowel op HBO-niveau als op het niveau Voortgezette Opleidingen), doch opzettelijk niet met het voornemen tot een gemeenschappelijk document te komen. De verantwoordelijkheid van opleidingen om z.g. eindkwalificaties te ontwikkelen, is immers een andere dan die van instellingen en beroepsbeoefenaren om een gesystematiseerd beroepsprofiel op te stellen.

Het aldus ontwikkelde concept-beroepsprofiel werd door de Sectie Opbouwwerkers van de NOW aan een discussieconferentie van beroepsbeoefenaren voorgelegd. Daarnaast zond het Landelijk Platform Opbouwwerk het concept-beroepsprofiel voor commentaar aan de lokale en regionale opbouwwerk-instellingen.

Het aldus vastgestelde Beroepsprofiel Opbouwwerk heeft uiteraard geen eeuwigheidswaarde. De Commissie, die zich ook tot taak stelt ontwikkelingen in de opleidingssector te bevorderen en meer sturing te geven, acht het noodzakelijk dat regelmatig herijking plaatsvindt, waaronder actualisering, zodat het Beroepsprofiel Opbouwwerk een bruikbaar instrument zal kunnen blijven.

Hiertoe zijn door de Commissie o.m. voorstellen ingediend bij het Ministerie van WVC. Voorts is in het Gestructureerd Overleg Sociaal-Cultureel werk vastgesteld dat in dit veld het beroep opbouwwerk als eerste zal worden aangepakt.

Den Haag, juni 1987, Beroepenveld-commissie Opbouwwerk.

1. Beroep: Opbouwwerker

1.1. Doelstelling opbouwwerk

De algemene doelstelling van het opbouwwerk is "het verlenen van diensten aan groepen uit de bevolking die zich inzetten om de kwaliteit van hun woon-, leef- en werksituaties te behouden of te verhogen".

1.2. Positionele kenmerken

Het beroep opbouwwerk wordt positioneel gekenmerkt door een rechtstreekse kop-

pelings aan personen en groepen die initiatieven (willen of moeten) nemen, teneinde verbetering te brengen in (onderdelen van) hun maatschappelijk situatie.

Veelal betreft dit sociaal-economisch en/of sociaal-cultureel als "zwak" gekwalificeerde groepen, categorieën en situaties.

Het primaat ligt bij de zelfwerkzame initiatieven van personen, groepen en organisaties, waaraan het opbouwwerk ondersteuning biedt. Genoemd primaat komt o.m. tot uitdrukking in de omstandigheid dat waar enigszins mogelijk de laag-, dan wel hooggeorganiseerde bevolkingsinitiatieven fungeren als "opdrachtgever" van het opbouwwerk.

Een tweede positioneel kenmerk wordt gevormd door de omstandigheid dat opbouwwerk bijna steeds beschikbaar wordt gesteld vanuit een ideële beroepsmatige organisatie, welke o.m. borg staat voor werkgeverschap, collegiale samenwerking, kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening. Een derde positioneel kenmerk wordt gevormd door de omstandigheid dat gegeven een aantal overheidsbeslissingen een belangrijke zeggenschap m.b.t. het opbouwwerk is neergelegd bij de Gemeentebesturen, welke goeddeels verantwoordelijk zijn voor de financiering.

1.3. Setting van het opbouwwerk

Opbouwwerk is werkzaam in een samenleving waar maatschappelijke ongelijkheid bestaat. De ondersteuning van groeperingen die zich inzetten voor het behoud of de verhoging van de kwaliteit van hun woon-, leef- en werksituaties dient in die maatschappelijke context te worden geplaatst.

Deze kwaliteit hangt voor een bevolkingsgroepering af van:

- de mate waarin zij beschikt over goederen en toegang heeft tot diensten in verhouding tot andere groeperingen. Onder goederen en diensten worden hier onder meer verstaan: arbeid, inkomen, huisvesting, onderwijs;
- de mate waarin zij zeggenschap heeft over de productie, distributie en het beheer van de onder a. genoemde goederen en diensten;
- de mate waarin zij erin slaagt interne belangen tegenstellingen te overwinnen alsmede die met andere achtergestelde groeperingen;
- de mate waarin zij zich bewust is van haar maatschappelijke positie en daar naar kan handelen

De setting waarin het opbouwwerk bestuurlijke gezien opereert kenmerkt zich door de omschrijving: opbouwwerk is een instrument van en voor de bevolking. Hiermee wordt aangegeven dat de bevolkingsgroepen de inhoudelijk verantwoordings-

kaders zijn van het opbouwwerk (het inhoudelijke opdrachtgeverschap). Tegelijkertijd is er een formeel verantwoordingskader, de werkgever waarbij de opbouwwerker als werknemer in dienst is.

2. Taakgebied

Het werkterrein van het beroep opbouwwerk kent de volgende karakteristieken:

- een horizontale dimensie (relaties tussen groepen, groeperingen en maatschappelijke bewegingen);
- een verticale dimensie (de betrekkingen tussen burgers en overheden, cq. instituties).

Deze twee dimensies hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar, waarbij de betrekkingen tussen groepen, groeperingen en maatschappelijke bewegingen als een horizontale as beschouwd kunnen worden en de betrekkingen tussen overheden en burgers als een verticale as. Het opbouwwerk functioneert in het spanningsveld van sociaal-economische en sociaal-culturele ontwikkelingen. Dit spanningsveld kan ook omschreven worden als een veld waar immateriële vraagstukken en materiële vraagstukken in samenhang met elkaar zich manifesteren.

Het opbouwwerk is werkzaam in micro-situaties, waarin maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen daarvan tot uitdrukking komen. De macro-ontwikkelingen hebben m.a.w. hun neerslag in micro-situaties, de directie woon-, leef- en werksituaties, welke de actuele aangrijpingspunten bieden voor de inzet van opbouwwerk.

Het opbouwwerk wordt naar invalshoek onderscheiden in:

- territoriaal opbouwwerk (buurt, wijk, gemeente, regio);
  - categoriaal opbouwwerk (specifieke bevolkingsgroepen);
  - ideëel opbouwwerk (gericht op thema's)
- Opbouwwerk beweegt zich met zijn ondersteunende activiteiten op terreinen waar bevolkingsgroepen zich inzetten om de kwaliteit van hun woon-, leef- en werksituaties te behouden of te verhogen.

Opbouwwerk is vooral actief op de volgende terreinen:

- het werken aan het tot stand komen, het behouden of de verbetering van voorzieningen zoals bijvoorbeeld accommodaties, bouw bureaus, rechtshulp, gezondheidscentra en specifieke welzijnsvoorzieningen. 94% van de in 1984 onderzochte opbouwwerkinstellingen meldt bemoeienis met voorzieningen;
- wonen en woonomgeving met de nadruk op huurdersbelangen en renovatie/stadsvernieuwing noemt 92% van de instellingen als werkterrein;
- 85% van de instellingen ontwikkelt activiteiten in verband met de werksituatie

van bevolkingsgroepen. Het merendeel daarvan is nog gericht op de opvang van de (sociaal-)psychologische gevolgen van werkloosheid. In toenemende mate vinden ook innovatieve benaderingen een plaats.

Daarnaast zijn de leef sfeer in buurt en wijk, het verkeer en onderwijs en vorming voorname aandachtsvelden voor opbouwwerk.

Tendenzen

In vergelijking met voorgaande jaren is de bemoeienis met de werksituatie van bevolkingsgroepen toegenomen. Naar verwachting van de instellingen zal deze tendens doorzetten. Ontwikkelingen op het terrein van arbeid en inkomen, voortschrijdende automatisering en de invoering van het nieuwe stelsel voor Sociale Zekerheid, met ingrijpende gevolgen voor het leven van alledag zijn daaraan niet vreemd.

De aandacht voor renovatie en stadsvernieuwing is verhoudingsgewijs vermindert. Deze lijn zal zich voortzetten. Verwacht mag worden dat daarentegen het beheer van de vernieuwde materiële omgeving en dat van de sociale omgeving (veiligheid, sociaal-culturele infrastructuur) in toenemende mate tot werkzaamheid van opbouwwerk zal uitlokken.

Tenslotte, onderwijs is op de agenda van opbouwwerkinstellingen gestegen. Het zal deze plaats voorlopig wel behouden. Verkeer zou in samenhang met de nieuwe aandacht voor beheer onder de noemer verkeersleefbaarheid op enkele plaatsen op de agenda van de instellingen kunnen stijgen.

Opbouwwerk heeft naast een territoriale altijd een categorale ingang gekend. In vergelijking met de jaren zeventig toen buurten wijkorganisaties in het algemeen volgens functionele differentiaties waren opgebouwd, vormen thans specifieke groepen vaker aangrijpingspunt voor opbouwwerk. Het gaat in het bijzonder om jongeren, etnische groepen, uitkeringsgerechtigden, woonwageneigenaren, bejaarden en gehandicapten. In dit rijtje ontbreken de vrouwen omdat zij daarin niet thuis horen. Voor elk van de genoemde groeperingen geldt dat daarbinnen de positie van vrouwen afzonderlijk aandacht behoeft. Het ziet er niet naar uit dat daarin op korte termijn verandering zal komen.

3. Kerntaken van het opbouwwerk

Algemene omschrijving

Het opbouwwerk kent de volgende kerntaken:

- de sociaal-organisatorische ondersteuning, welke gericht is op de organisatieontwikkeling van bevolkingsgroepen en het versterken van hun positie in het maatschappelijke en politieke krachtenveld;

Voortgang L.S.A.

Onderzoek arbeidsinpassing langdurig werklozen uit pcg-wijken

In het vorige MO-nummer (nr. 54), het themanummer over de pcg-praktijk, is een tweetal artikelen opgenomen over ervaringen van arbeidsinpassing van langdurig werklozen, afkomstig uit pcg-wijken, nl. uit Helmond en Eindhoven.

In de visie van het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden vormt een bepaalde vorm van arbeidsinpassing, tezamen met buurtleerwerkplaatsen, leerwerk (werk-leer) projecten e.d. een geheel van instrumenten dat op een zo effectieve wijze kan worden ingezet om de poot werken (en weten) in het pcg-beleid op te zetten. Daarbij wordt in een aantal gevallen in de vorm van buurtbeheer ook een koppeling gemaakt met de poot wonen. Leer-/werkprojecten hebben veelal het doel de uitgangspositie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt te verbeteren. Doch wanneer er geen uitzicht wordt geboden op een vaste betaalde baan zullen deze projecten met een dergelijke doelstelling weinig kans van slagen hebben. Arbeidsinpassing vormt nu het centrale instrument om mensen te kunnen plaatsen naar een vaste werkplek, zowel voor degenen die dat doen via de route met werk-/leerprojecten als voor diegenen die zonder dergelijke projecten met enige hulp direct te plaatsen zijn.

Op deze wijze kan concreet gestalte gegeven worden aan een eerlijker verdeling van kansen op werk.

De ervaringen met arbeidsinpassing in het kader van het pcg-beleid in Helmond, Eindhoven, Dordrecht en Groningen, worden door het LSA nauwkeurig in kaart gebracht: welk beleid zit er achter, welke uitgangspunten zijn geformuleerd, welke doelgroepen worden onderscheiden en welke knelpunten zijn er te ontdekken. Door onderlinge vergelijking wordt het mogelijk de zwakke en sterke kanten van het beleid van de verschillende gemeenten t.a.v. arbeidsinpassing van langdurig werklozen te formuleren. En zo kunnen ook de algemene voorwaarden voor het beleid opgespoord worden.

Het onderzoek zal in september/oktober worden afgesloten met een studiedag over het betreffende onderwerp, gekoppeld aan de resultaten van een ander lopend onderzoek naar ervaringen met buurtleerwerkplaatsen (in Eindhoven, Deventer en Groningen). Na de studiedag zal informatie over beide onderwerpen breder verspreid worden d.m.v. een brochure.

Het onderzoek heeft op dit moment de volgende (voorlopige) conclusies opgeleverd:

1. Arbeidsinpassing staat voor een veelheid van activiteiten als het werven, begeleiden en ondersteunen van langdurig werklozen; acquisitie naar bedrijven; het verwerven van kennis en inzicht in de mogelijkheden van het bedrijfsleven in de eigen regio. Het betekent ook veelvuldig samenwerken met GAB, gemeente, maar ook met buurtwerkers, hulpverlening, leerwerkmeesters, scholingsinstituten e.d. Het zou ook moeten betekenen: speciale aandacht voor leden van etnische groepen en tezamen met gemeente (gemeentelijk coördinator minderhedenbeleid) een actief anti-discriminatiebeleid voeren (positieve actie).

2. Een essentiële voorwaarde om met succes aan arbeidsinpassing te kunnen doen is een persoonlijke benadering en begeleiding van langdurig werklozen. Dat betekent vooral goed op de hoogte raken van de mogelijkheden en wensen van de betrokkenen en haar/zijn motivatie. Een goede wijze waarop dat gestalte kan krijgen is het werken in/vanuit de wijk zelf (Helmond: opbouwwerkers uit de wijk zelf doen daar de arbeidsbemiddeling, Eindhoven: een ex-GAB consulent is aangehaakt bij de St. Buurtwerk Eindhoven) of in ieder geval het op bepaalde tijden aanwezig zijn in de wijk (spreekuren) en een goede samenwerking met opbouwwerkers (Groningen).

3. Verder is een goede acquisitie en het opbouwen van goede relaties met en kennis van het bedrijfsleven van groot belang. Bedrijven moet duidelijk worden gemaakt dat een arbeidsinpassingconsulent/bemiddelaar het bedrijf iets te bieden heeft. Dat is zeker niet alleen de loonkostensubsidie ter compensatie van extra tijd aan begeleiding en mogelijk enige vertraging in het productieproces. Maar dat is ook en vooral:

- het "leveren" van goede mensen op de juiste plek. Dit omdat men kennis heeft (moet hebben) van de mensen (mogelijkheden, wensen) en van het bedrijf (de werkzaamheden, niveau daarvan en de werkplek);
- geen kostbare langdurige procedures (advertenties, veel sollicitaties) maar snel putten uit een bekend bestand;
- aanspreekpunt voor bedrijven wanneer zich problemen voordoen en de toezegging daarbij te bemiddelen/hulp te verlenen;
- het kunnen maken van afspraken over scholing (intern/extern) van degenen die worden aangenomen.

Voorlopig lijkt het nog het meest ideaal dat de acquisitie naar bedrijven verloopt via een functionaris op het Gewestelijk Arbeidsbureau, die zeer nauw samenwerkt

met de wijkinpassingsconsulent. (zie ook onder 5.)

4. Arbeidsinpassing wint aan mogelijkheden wanneer verschillende routes voor verschillende doelgroepen uitgezet kunnen worden:

- directe plaatsing (na enige hulp, sollicitatietraining e.d.)
- directe plaatsing met begeleiding/scholing na plaatsing
- plaatsing na het (weer) aanleren van arbeidsritme in b.v. werkleerprojecten (kortlopend)
- plaatsing na het opdoen van werkervaring en direct bruikbare scholing in werkleerprojecten (langer durend)
- plaatsing na het opdoen van scholing in leerwerkprojecten
- het opdoen van scholing voor vervolgopleidingen, schakelkursussen e.d. (via streekschool, KMBO, CBB, CVV, etc.).

Belangrijk hierbij is dat men oog heeft voor verschillen tussen de doelgroepen binnen de populatie van langdurig werklozen en dat men ook inspeelt op deze verschillen (ook verschillen naar duur werkloosheid, scholingsnivo, etnische achtergrond, justitieel verleden of niet, werkhouding etc.). In Helmond heeft men in de loop der jaren een aantal voorzieningen opgezet die zich speciaal richten op dergelijke doelgroepen, zoals:

- cursus jeugdig werklozen 23+ voor met name WAO'ers
- MTS-opleiding voor vluchtelingen
- draaiers/freezersopleiding voor etnische groepen
- werkleerprojecten voor het opdoen van arbeidsritme en werkervaring

5. Een goede samenwerking met het GAB is van eminent belang. Niet alleen om te voorkomen dat zich zaken als concurrentiegevoelens en competentiekwesties voordoen, maar omdat het netto-resultaat groter is. Dat leert de ervaring in Helmond. Daar wordt door de opbouwwerker/arbeidsinpassingsconsulent nauw samengewerkt met een arbeidsconsulent van het GAB die zelf vele jaren ervaring heeft in het plaatsen van "moeilijk plaatsbare groepen". Hij is onontbeerlijk gebleken om een goede ingang te krijgen bij het bedrijfsleven. Hij is een vertrouwd persoon bij bedrijven en hij kent de verschillende mogelijkheden om door te verwijzen. In samenwerking met hem zijn dan ook de nodige voorzieningen opgebouwd. Een goede werkverdeling met gebruik makend van ieders capaciteiten voorkomt dubbel werk en maakt het geheel veel efficiënter.

6. Als belangrijkste knelpunten kunnen genoemd worden:

- financiële beperkingen (arbeidsinpas-

sing kost geld, voor loonkostensubsidie, voor professionele acquisitie, voor het opbouwen van voorzieningen als werkleerprojecten/-plaatsen. Gemeente en Rijk zijn mondjesmaat bereid geld uit te trekken voor bemiddeling van zeg een honderdtal langdurig werklozen per jaar);

- het beleid van GAB's: gericht op de vraagzijde van de arbeidsmarkt, aandacht voor de beter geschoolden en beter te plaatsen werklozen (schoolverlaters);
- het moeten wennen aan een veelal nieuwe functie, bemiddeling buiten het GAB en zich nadrukkelijk richten op (een) bepaalde wijk(en). Dat betekent afbakenen van bevoegdheden, afstemmen van werkzaamheden en het opbouwen van samenwerkingsrelaties in en buiten de wijk;
- het niet of onvoldoende gedragen worden door regulier beleid van gemeente, GAB, instituten waardoor het werk blijft van een aantal individuele personen dat door hen gedragen moet worden;
- pcg-beleid als speciaal beleid: arbeidsinpassing vanuit de wijken zou regulier beleid moeten worden.

M.n. wat dit laatste betreft zou het opbouwwerk een bijdrage kunnen leveren aan het verwezenlijken van een arbeidsinpassingsvoorziening in wijken waar veel werklozen wonen.

Chris Veldhuysen. ■

P.C.G. BEWONERS-DAG

Het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden organiseert op zaterdag 14 november 1987 een open bewonersdag voor actieve bewonersorganisaties in zgn. probleem-cumulatie-gebieden. De dag zal worden gehouden in het gemeentehuis van Deventer. Het College van B & W van deze gemeente heeft zich bereid verklaard het (prachtige) gemeentehuis hiervoor beschikbaar te stellen, waarvoor het L.S.A. zeer erkentelijk is.

De bedoeling is dat er op deze dag een uitwisseling komt tussen de leden van bewonersorganisaties die actief zijn met het aanpakken van hun wijk, zodat men van elkaar kan horen en zien hoe elders de verbetering ter hand wordt genomen. De nadruk zal liggen op een in een informele sfeer presenteren van een ieders aanpak. De voorbereidingscommissie denkt bv. aan een soort markt, waar iedereen iedereen kan bezoeken. Ook zal er centraal aandacht worden besteed aan een aantal on-

derwerpen, die voor wat betreft de p.c.g.-aanpak van fundamenteel belang zijn: hoe kan je het bewonerskader, dat actief is verbreden? Hoe kan je ervoor zorgen, dat meer buitenlanders die in de wijk wonen deel (gaan) nemen? Wat zijn goede voorbeelden van het aanpakken van de werkloosheid van werkloze wijkbewoners? Hoe kun je vorm geven aan buurtbeheer? Eén dezer dagen ontvangen de bewonersorganisatie's uit p.c.-gebieden, die bij het L.S.A. bekend zijn hierover nader bericht.

Voor meer informatie kunt U contact opnemen met het L.S.A., Pr. Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag, tel. 070 - 52 13 54. ■

BIZA EN P.C.G.

In het themanummer WERK MAKEN VAN P.C.G. (mei jl.) werd aangekondigd het interview met de **Directeur Generaal van Binnenlandse Zaken, de heer Mr. J.A.M. Hendriks**, onder wie het p.c.g.-beleid ressorteert. Hieronder een weergave van het vraaggesprek.

Decentralisatie

M.O.: Bij het p.c.g.-beleid betreft het de inzet van extra rijksmiddelen ten behoeve van een onderscheidend aantal gemeenten voor een 30-tal wijken. Het gaat hier dus ten principale om rijksbeleid. In het kader van de deregulering en de decentralisatie zijn de overleg- en rapportageverplichtingen voor de betreffende gemeenten geschrapt.

Eveneens is het onderzoeksbudget vervallen.

Welke instrumenten staan de rijksoverheid, i.c. het coördinerend Ministerie van Binnenlandse Zaken nog ter beschikking om een systematisch inzicht te verkrijgen over de werking van dit beleid in haar uitvoering op lokaal niveau?

Hr. Hendriks: Cruciaal is hier of het gaat om zuiver rijksbeleid. Ik vind dat geen juiste stelling.

Als uitgangspunt moet hetgeen in de Minderheden- nota wordt gesteld worden gehanteerd. En dan gaat het erom, dat de gemeenten het voortouw dienen te nemen bij het ontwikkelen van een eigen, op de lokale situatie toegesneden beleid. Op dat niveau ligt de primaire verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid van het rijk is dan gelegen in het de gemeenten mogelijk maken dit beleid ook daadwerkelijk uit te voeren, d.w.z. de middelen daartoe ter beschikking te stellen. Met name betreft het hier dan financiën en een soepele regelgeving.

M.O.: Maar je kan bij het p.c.g.-beleid toch duidelijk spreken van een regeringsinitiatief, waarbij van rijkswege extra middelen met bepaalde doelstellingen worden ingezet. Tevens is er sprake van een soort experimenteel beleid vooralsnog voor een periode van 4 jaar. Je moet dan toch als rijksoverheid zicht krijgen op de al dan niet doelmatige inzet van de ter beschikking gestelde middelen, en liefst op een zo systematisch mogelijke wijze? Is er hier niet wat al te snel gedecentraliseerd?

Hr. Hendriks: In mijn optiek zou het voldoende zijn als de gemeenten achteraf via een rapportage aangeven hoe het beleid is uitgevoerd en tot welke effecten het op plaatselijk nivo heeft geleid. Bij de invoering van het p.c.g.-beleid is er naar mijn mening veel te veel sprake geweest van detailbemoeienis van het rijk, waardoor je ook het zicht op de grote lijnen kwijt raakt. Dit heeft tot bureaucratisering én tot grote vertragingen geleid. Er zijn daardoor vele impasses ontstaan tussen rijk en gemeenten. De ervaringen bij de invoering zijn dan ook belangrijke redenen geweest om over te gaan tot decentralisatie en een aantal verplichtingen mbt. rapportage en overleg te laten vallen. Gemeenten zijn heel goed in staat hun eigenranchterstandsgebiedenbeleid vorm te geven, ook bij gemeentelijke overheden ligt daar een grote prioriteit. Dan moet je als rijk de gemeenten ook die vrijheid en verantwoordelijkheid laten en dan is een rapportage achteraf op zichzelf voldoende. Maar daar het hier om een experimenteel beleid gaat hebben wij met de gemeenten en de V.N.G. afspraken gemaakt over een evaluatie, zodat wij dan, zeg maar centraal, zicht krijgen op de mogelijkheden en onmogelijkheden van dit beleid.

M.O.: Binnenkort promoveert Harry Broekman op het proefschrift Sociale Innovatie in Drenthe. Hierin wordt o.a. de geschiedenis beschreven van de samenlevingsopbouw in Drenthe in de twintiger jaren, waar toentertijd erbarmelijke omstandigheden heersten. Opvallend is de voortrekkersrol van de Minister van Binnenlandse Zaken in dit geheel. BiZa subsidieerde als eerste buurthuizen aldaar, en financierde grond en materialen in het kader van de werkloosheidsbestrijding.

Voor wat betreft de sociaal-economische situatie is er een parallel te trekken met het probleem-cumulatie-gebieden beleid. Ziet U hier de rol van BiZa ook als die van een voortrekker?

Hr. Hendriks: Ik denk niet, dat BiZa nog dat Moederdepartement is om het maar eens zo te zeggen als in de twintiger jaren, in die zin dat er nu veel meer sprake is van gedeelde verantwoordelijkheden. Natuurlijk willen we van hieruit stimulerend op-

treden en initiatieven nemen tot nieuwe ontwikkelingen.

Grote aandacht hebben we bv. voor de werkgelegenheidsproblematiek van minderheden. Maar het is soms wat ontmoedigend als je alleen maar ideeën de wereld in kunt sturen en het bijbehorende geld in deze tijden ontbreekt.

Deregulering

M.O.: De onorthodoxheid van het p.c.g.-beleid was voor een (groot) deel gelegen in de mogelijkheid van doorbreking van bestaande regelgeving. Deregulering blijkt echter bij traditionele regelgeving moeilijk te verwezenlijken, terwijl dit juist voor het p.c.g.-beleid van fundamenteel belang is. Welke taak ziet U hierin voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken weggelegd en welke wegen dienen volgens U door betrokkenen, die hier tegen aan lopen bewandeld te worden?

Hr. Hendriks: Natuurlijk moet dit Ministerie een bijdrage leveren in het weghalen van bestaande schotten, dus doorbreking van verkokering. Ook dient belemmerende regelgeving te worden achterhaald en aangepakt. Het is zo, dat regelgeving vaak met de beste bedoelingen is opgesteld, maar leidt tot ongewenste bureaucratische rompslomp. Dit Ministerie heeft als één van de belangrijkste algemene doelstellingen het bereiken van een grotere bestedingsvrijheid van gemeenten. Als voorbeeld noem ik dan de brede doeluitkering van de 4 grote gemeenten. Ik ben er rotsvast van overtuigd, dat met het weghalen van overbodige regelgeving gelden beter en effectiever op lokaal nivo kunnen worden besteed.

Aangaande het p.c.g.-beleid hebben we besloten in de gemeente Den Haag een soort case-study te doen van belemmerende regelgeving. Hiervoor zijn voor deze gemeente ook extra voorzieningen getroffen. Op die manier hopen we de belemmeringen op het spoor te komen. Maar ook als de gezamenlijke p.c.g.-gemeenten - via de V.N.G. of via hun eigen overleg - aanlopen tegen structurele knelpunten op dit gebied, dan kan dat hier worden aangemeld en dan zullen we trachten dat op te lossen.

M.O.: Dat levert hoogstwaarschijnlijk pas allemaal iets op als de p.c.g.-periode voorbij is. Nu lopen gemeenten aan tegen bestaande regelgeving, die voor p.c.g. niet is gereguleerd, waardoor er allerlei belemmeringen in de huidige uitvoering plaatsvinden. Een actueel voorbeeld is bv. een geval in Eindhoven, waar het Buro voor Rechtshulp met behulp van p.c.g.-geld een sociaal raadsman in de wijk wil plaatsen, maar vervolgens van het ministerie van Justitie te horen krijgt dat deze extra (halve)

formatieplaats dan zal worden gekort op het reguliere subsidie. Maar er zijn ook allerlei andere voorbeelden. Het moeten voldoen aan de regelgeving mbt. de arbeidsvoorzieningsmaatregelen van SoZaWe, de regelgeving die geldstromen betreft van basiseducatie, onderwijsvoorrang, jongeren bouwen voor jongeren van WVC om er maar enkele te noemen. Elke gemeente moet mbt. elke geldstroom weer de hele daarvoor geldende procedure afwerken en zelf knokken voor enige procedurele ruimte. Als er al iets wordt bereikt, gaat er geen enkele precedentwerking vanuit voor de andere p.c.g.-gemeenten. Om nog maar niet te spreken van de problemen, die zich voordoen mbt. de comptabiliteitswetgeving, waardoor het overhevelen van budgetten naar een volgend begrotingsjaar niet mogelijk is.

De vraag is nu welke rol BiZa hierin kan spelen?

Hr. Hendriks: Met betrekking tot dit laatste: hieraan kan ook BiZa niets veranderen. Maar wanneer zich problemen voordoen met regelgeving van bepaalde departementen, dan blijf ik toch vinden, dat allereerst getracht moet worden deze op te lossen met de betreffende departementen. BiZa kan hierbij dan hooguit de helpende hand bieden door een bemiddelende rol te vervullen. Ik vind dat we op dit punt zeker een service-functie hebben en als aanspreekpunt kunnen fungeren. Als het echter blijkt iets structureels te betreffen, waar alle p.c.g.-gemeenten mee te maken hebben, nogmaals dan moet dat hier worden gemeld en dan zullen wij van hieruit proberen daar iets aan te doen.

Coördinatie-functie

M.O.: Kunt U iets vertellen over de achtergronden van de naamsverandering van de Directie Coördinatie Minderheden in Directie Hoofdlijnen Minderheden?

Hr. Hendriks: Allereerst wat de term coördinatie aangaat: dit betekent natuurlijk niet het ingrijpen in lokale bestuursvormen cq. op andere departementen. Het gaat dan duidelijk om een afstemmingstaak. Dat blijft ook bij de naamsverandering overeind. Maar dit Ministerie wil en kan zich niet laten aanspreken op allerlei details. Bovendien moet het gaan om zaken, die ook waar te maken zijn, waarbij in dit geval de Minderhedennota het uitgangspunt is. Dit geldt overigens voor de gehele rijks-overheid en vindt zijn vorm in de decentralisatie van allerlei beleidssectoren, niet alleen die van het Minderhedenbeleid. Maar uiteraard blijft dit departement en deze Directie wel aanspreekbaar op de coördinatie (afstemming) van Hoofdlijnen van het beleid.

Hier komt dan nog bij dat wij eenvoudig ook niet beschikken over de capaciteit om ons zeer intensief bezig te houden met allerlei uitwerkingskwesities: ook wij staat hier voor een afslankingsopgave van 20%.

M.O.: Betekent dit dan, dat bij een besteding van gelden, die niet in overeenstemming is met de p.c.g.-doelstellingen, en dan doel ik op een koppeling van de 3 w's bijvoorbeeld, maar waar gelden op volstrekt traditionele wijze worden ingezet, dit Ministerie geen eisen mbt. bijstelling vraagt?

Hr. Hendriks: Ik zei al, dat ik geen voorstander ben om van hieruit in te grijpen in wat men lokaal nodig acht. Het totale beleid zal aan het eind van de rit, in de loop van 1988, worden geëvalueerd en zal dan op z'n merites kunnen worden beoordeeld.

M.O.: Kunt U al iets zeggen over een dergelijke evaluatie, welke criteria zullen worden gehanteerd en op welke wijze de evaluatie plaats zal vinden?

Hr. Hendriks: Nee, zover zijn wij nog niet. De afspraak met de V.N.G. is gemaakt dat hij er zal komen en er is overeenstemming over het tijdstip, maar voor het overige is hier nog geen uitwerking aan gegeven.

Moedgevend beleid

M.O.: Indertijd is bij het p.c.g.-beleid de term moedgevend beleid geïntroduceerd. Kunt U iets zeggen over het veronderstelde moedgevende karakter van het beleid, waar dat aan af te meten valt? En, in relatie hiermee, welke effectiviteit valt er te verwachten als tegelijkertijd vele ontmoedigende maatregelen met name de mensen uit achterstandswijken treffen?

Hr. Hendriks: Met name moedgevend vind ik dat rijk en gemeenten gezamenlijk erkennen, dat er wat moest gebeuren in de achterstandswijken, dat er in gezamenlijkheid gezocht is naar nieuwe wegen en nieuwe oplossingen. Dat geëigende procedures konden worden doorbroken, de bestuursafspraken pasten daar geheel in. Er is duidelijk gestreefd naar het zoeken van oplossingen richting maatschappelijke werkelijkheid in plaats van richting bureaucratie. Maar natuurlijk is het ook zo, dat door de financieel-economische situatie van ons land een aantal van de oorspronkelijke verwachtingen niet kon worden waargemaakt.

M.O.: En in hoeverre denkt U dat de mensen, die in deze wijken wonen er moed aan kunnen ontlenuen?

Hr. Hendriks: Dat is van hieruit op dit mo-

ment natuurlijk moeilijk te bepalen. De gemeenten zullen hier naar ik aanneem wel zicht op hebben. Wat dit betreft moet ook de evaluatie van het beleid een antwoord geven. Maar wat ook ongetwijfeld zo is, is dat er door het p.c.g.-beleid een heleboel zaken tot stand gebracht zijn, die anders niet gebeurd zouden zijn. Het p.c.g.-beleid heeft een vliegwielfunctie vervuld en dat vervult dat nog steeds. Het doet zeker iets aan de doorbreking van de negatieve beeldvorming, de Haagse Schilderswijk is hier bv. een voorbeeld van. Ik ben er van overtuigd dat het p.c.g.-beleid een sneeuwbal-effect teweeg heeft gebracht, waardoor allerlei sectoren zich in verbondenheid met elkaar inzetten voor de verbetering van deze wijken. Ik sta persoonlijk op het standpunt, dat er al heel wat is bereikt, als het p.c.g.-beleid zo uitwerkt, dat het een verdere verslechtering van woonomstandigheden, onderwijs, werkgelegenheidssituatie van mensen tegenhoudt.

Vervolg

M.O.: Het p.c.g.-beleid loopt tot en met 1989. Het is evident, dat als we de sociaal-economische situatie van bewoners van p.c.-gebieden in ogenschouw nemen, dat een beleid, dat 3 à 4 jaar loopt, geen fundamentele zoden aan de dijk kan zetten. Is er vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken al gedachtenvorming op gang gekomen over een structurele aanpak van deze problematiek op langere termijn?

Hr. Hendriks: Nee, eerst dienen de resultaten van de evaluatie te worden afgewacht. Op grond daarvan kan bekeken worden of er moet worden overgegaan tot voortzetting en/of intensivering van het beleid, en welke bijstellingen er dan plaats zouden moeten vinden. Duidelijk is wel, dat er een grote prioriteit ligt bij de gemeenten, maar in dit stadium kan nog niet veel gezegd worden over de effecten. Bovendien zal er dan een afweging moeten plaatsvinden met andere beleidsprioriteiten, bv. de werkgelegenheidsproblematiek van minderheden. Momenteel is er wat betreft de lange termijn begroting betreft niet voorzien in voortzetting na 1989. Daarmee is expliciete besluitvorming vereist.

Dorine Winkels. ■

PCG IN 2e KAMER

De Staatsboekhouding van de Minderheden-financiën vertoont ernstige gebreken. Als de cijfers worden vergeleken met de afzonderlijke departementen klopt er van alles niet. Tevens is er in totaal sprake van een bedrag van 52 miljoen onderuitputting, hetgeen duidt op een van regeringszijde geringe politieke belangstelling voor de minderhedenproblematiek. De Tweede Kamer stelde dit kamerbreed vast op een mondeling overleg met Minister van Dijk op 18 juni jl.

Wat betreft de slechte boekhouding trok Minister van Dijk het boetekleed aan en hij beloofde beterschap in de toekomst.

Uitvoerig kwam ook het p.c.g.-beleid aan de orde. De beloofde beterschap mbt. de financiën kon hij voor wat betreft de voortslepende kwestie van de 11,4 miljoen bij deze gelegenheid in ieder geval niet waarmaken.

Ter herinnering: de 11,4 miljoen maakte voorheen deel uit van een budget, dat per 1.1.1987 oorspronkelijk zou worden toegevoegd aan de p.c.g.-gelden. In het najaar van 1986 bleek, dat de gelden overgeheveld waren naar de begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en als zgn. incidentele gelden deel uit gingen maken van het reguliere budget voor de basiseducatie voor de begrotingsjaren 1987 en 1988. De p.c.g.-gemeenten kregen voor wat betreft de basis-educatie precies dat bedrag waar ze recht op hadden en de in het vooruitzicht gestelde verhoging van het p.c.g.-budget per 1 januari 1987 werd niet waargemaakt. (Daarnaast werd overigens nog een bezuiniging aangebracht van 30% van de gelden voor het eerste planjaar). Het L.S.A. en de V.N.G. kwamen hier tegen in het geweer en ook de Tweede Kamer stelde hierover vragen aan de Minister. De antwoorden waren echter dermate onbevredigend, dat de Tweede Kamer de Minister vroeg in een mondeling overleg hierover tekst en uitleg te geven. Teleurstellend was dan ook, dat ondanks dringende vragen van de kant van de Kamer de Minister sprak van een 'hardnekkig misverstand' en 'een steeds weer terugkerend onderwerp'.

De heer Lilipaly (Pvd.A) - die baanbrekend rekenwerk heeft verricht om e.e.a. in de Kamer boven water te krijgen - vroeg ten zovelste male om een duidelijke verklaring en een duidelijk cijfermatig inzicht. De heer Koetje (CDA) vroeg zich af als er volgens de Minister niets aan de hand was met de p.c.g.-middelen en als dan inderdaad aan de verwachte verhoging van het budget was voldaan, waarom er dan inder tijd zo nodig van het ene departement naar het andere departement gelden moesten

worden overgeheveld. Hij vroeg dan ook om een overzicht van hoe het geweest zou zijn als de 11,4 miljoen niet zou zijn overgeheveld. Belangrijk hierbij overigens is wel, dat er dan eveneens een overzicht naast komt te liggen van wat er bij niet-overheveling gebeurd zou zijn met het totale budget voor de basiseducatie.

Mevr. van Es (PSP) constateerde dat er wat haar betrof geen sprake was van een misverstand, maar van een verschil in inzicht tussen de Minister en de Kamer. Voor haar was de kwestie duidelijk, als de Kamer vond dat er alsnog 11,4 miljoen meer moest komen voor p.c.g. om aldus aan vroegere toezeggingen te voldoen, dan zou dit kunnen via amendement bij de eerstkomende begrotingsbehandeling.

Deze kwestie blijft zich waarschijnlijk ook tot dan voortslepen. Het had van wijsheid getuigd als van de kant van de Minister van Binnenlandse Zaken was toegegeven, dat de 11,4 miljoen indertijd foutief voor zowel p.c.g. als voor basis-educatie was bestemd, maar dat het geld natuurlijk maar 1 x uitgegeven kon worden. Dan was de mist rond deze kwestie opgetrokken en zou op constructieve wijze gewerkt kunnen worden aan een oplossing van de gemaakte fout. Nu blijft de nevel - waarschijnlijk tot het najaar - nog hangen.

Ook sprak de Kamer met de Minister over de informatie-voorziening over p.c.g. Men vroeg zich af hoe het er met het beleid in de praktijk voor stond, enig inhoudelijk inzicht gegeven van regeringswege immers ontbrak. Uit Mededelingen Opbouwwerk komt veel meer informatie dan van de kant van de regering, aldus de Kamer. De Minister greep het MO themanummer Werk maken van PCG. aan als bewijs, dat het p.c.g.-beleid in de praktijk werkt zoals bedoeld: men maakt er werk van.

De Minister kondigde aan, dat het beleid zou worden geëvalueerd medio 1988 en op vragen, welke beoordelingscriteria er dan zouden worden gehanteerd antwoordde hij: het p.c.g.-beleid zou geslaagd zijn wat hem betrof als er op de terreinen van woonomstandigheden, werken, scholing en onderwijs en dergelijke verbeteringen zouden kunnen worden geconstateerd. De Pvd.A. vroeg bij monde van de heer Lilipaly om een Notitie Criteria ter beoordeling van het p.c.g.-beleid.

Ook werd in het debat aandacht besteed aan de beoogde doorbreking van regelgeving: in hoeverre was hier sprake van? M.b.t. het experiment op dit gebied in de gemeente Den Haag, waar 4 ton op jaarbasis voor is uitgetrokken, vroeg de Kamer om de ratio hiervan en of de belemmeringen, die middels dit 'project' op het spoor zouden worden gekomen, ook nog soelaas zouden bieden voor de andere p.c.g. gemeenten.

Met betrekking tot dit laatste antwoordde de Minister dat dit stelling het geval zal zijn.

Wat betreft de voortzetting van het p.c.g.-beleid na 1989 tenslotte verklaarde de Minister, dat het hier dan zou moeten gaan om een politieke afweging, waarbij ook andere beleidsprioriteiten een rol zouden spelen. Begrotingstechnisch is in een voortzetting van het beleid na 1989 in enigerlei vorm nu in ieder geval niet voorzien. Het mondeling overleg was voor de p.c.g.-betrokkenen op de publieke tribune een teleurstelling waar de 11,4 miljoen betrof; hierin was immers geen duidelijkheid gekomen. Verheugd echter was men over de politieke interesse en de inzet van de leden van de Tweede Kamer. ■

Vrouwen in de WAO

Op 12 mei j.l. is het eerste exemplaar van de documentatiemap "Vrouwen in de WAO" aangeboden aan de vrouwen die deel uit maken van de Tweede Kamer. De documentatiemap "Vrouwen in de WAO" is de tweede in de reeks die in het kader van het informatieproject WAO/AAW-WSW is uitgebracht. Eerder dit jaar is al de Handleiding Stelselherziening verschenen. De documentatiemap "Vrouwen in de WAO" is samengesteld door Karin Lamers. In het ten geleide bij de documentatiemap schrijft ze dat ze bij het samenstellen van de map vooral het oor te luisteren heeft gelegd bij vrouwen die zelf arbeidsongeschikt zijn en bij het landelijk overleg WAO-vrouwen. De beschrijvingen in de map zijn dan ook allen gebaseerd op concrete belevenissen van vrouwen in de WAO.

Waarom deze bijzondere aandacht voor vrouwen in de WAO? In de documentatiemap, in de daarbij aansluitende folders, maar ook in eerder verschenen literatuur over dit onderwerp, wordt in niet mis te verstane bewoordingen aangegeven dat:

- Uitkeringsrechten van vrouwen dikwijls ongunstiger zijn omdat vrouwen vaak lager geschoold zijn, lager gesalarieerd en vaker part-time werken dan mannen.
- Vrouwen bij het verkrijgen van de WAO-uitkering vooroordelen bij de uitvoeringsorganen ontmoeten vanwege het geslacht, de burgerlijke staat en het al dan niet kostwinner zijn.
- De behandeling en bejegening bij keuringen door de uitvoeringsorganen vaak zeer kwetsend is voor vrouwen.
- De combinatie van werken en zorgen voor het huishouden juist voor vrouwen een dubbele belasting vormt en dat het noodzakelijkerwijs verrichten van huishoudelijke werkzaamheden vaak een reden voor afschatting is. Zowel de GMD

als de naaste omgeving gaan er daarbij vanuit dat het eigen inkomen luxe is en dat haar plaats in eerste instantie in het gezin is. Als het ziektebeeld niet direct zichtbaar is wordt het nog wel eens extra moeilijk om door deze vooroordelen heen te breken.

De meeste van deze elementen worden nog eens bevestigd in een recent gepubliceerd onderzoek van de SVR naar de behandeling van vrouwen in de WAO.

Hoewel er veel op het onderzoek aan te merken valt (zie daarvoor het artikel van Elga Zuidema in het themanummer over de WAO-platforms in maart 1987), komt expliciet naar voren dat vrouwen eerder en vaker geen uitkering krijgen en ook nog eens een grotere kans lopen een eenmaal verkregen uitkering kwijt te raken.

Wie zou verwachten dat deze gegevens tot concrete aanbevelingen aan de bedrijfsverenigingen en GMD's zouden leiden komt bedrogen uit, want wat zegt de staatssecretaris?

Hier kunnen we het beste Corry van der Wege van het Landelijk overleg WAO/AAW-vrouwen aan het woord laten. Zij heeft namelijk het eerste exemplaar van de documentatiemap aangeboden aan mevrouw Jabaay, voorzitter van het Kamerbreed vrouwen overleg. In haar toespraak zegt zij onder meer het volgende: "Dus, vrouwen in de politiek, wat doet u met de uitspraken van de heer de Graaf in het persbericht en n.a.v. het SVR-onderzoek. Daar zegt hij namelijk: "De verwachting op grond van het vooroordeel dat er een hogere kans op beëindiging van de WAO-uitkering van gehuwde vrouwen ten opzichte van mannen en ongehuwde vrouwen zou zijn, daarvan is volgens de analyse niet zozeer sprake. Wel is sprake van een opvallend lage beëindigingskans van gehuwde mannen die kostwinnaar zijn."

Vrouwen in de politiek, weten jullie wel wat hij zegt? Hij zegt eigenlijk "even slecht is ook gelijk" en dat accepteren wij niet. Dan geeft hij nog een doekje voor het bloeden: "dat er een aanzet is gegeven die ertoe moet leiden het ongewenste verschil zoveel mogelijk te beperken".

Niet alleen de behandeling en bejegening van vrouwen zelf, ook de woorden en de opvatting van de staatssecretaris geven aan dat er nog heel wat moet verbeteren.

Voor de hulpverlening en informatieverstrekking aan arbeidsongeschikte vrouwen is nu in elk geval de nodige documentatie ter beschikking om van deze verbeteringen werk te maken.

De documentatiemap en de folders kunnen besteld worden bij Elga Zuidema van het landelijk overleg WAO/AAW-vrouwen, Zuidvliet 230 te Leeuwarden, tel. 058-139992. ■

Informatieproces WAO

In het WAO-themanummer van Mededelingen Opbouwwerk (maart 1987) is in het artikel van Catrinus Egas over het informatie-project WAO/AAW-WSW een foutje geslopen.

Belangrijk pionierswerk voor de opzet van informatiefolders werd enige jaren geleden verricht door mevrouw. Chr. Dijkstra (St. Werkgroep WAO/WSW, Den Bosch). In de laatste afkorting zat de vergissing (WAO/WSA stond er).

Het valt ook niet mee met de afkortingen en de begrippen. Voor alle duidelijkheid:

- WAO staat voor wet arbeidsongeschiktheid
- AAW staat voor Algemene Arbeidsongeschiktheidswet
- WSW staat voor wet sociale werkvoorziening.

Overigens blijkt dat er veel belangstelling te bestaan voor de produkten die in het kader van het informatieproject worden uitgebracht.

Er zijn inmiddels de volgende informatiefolders verschenen:

- Van ziektewet naar WAO
- In beroep gaan, wat te doen bij bezwaren tegen beslissingen van de bedrijfsvereniging
- Arbeidsongeschikt verklaard, wat nu?
- Vrouwen in de WAO
- Stroomschema uitkeringsverloop nieuwe gevallen met toelichting en omschrijving van de uitkeringen.

Deze folders worden verspreid door de regionale WAO-platforms.

De al eerder uitgebrachte Handleiding Stelselherziening omvat informatie over de volgende onderwerpen:

- wijzigingen per 1 januari 1987 in de WAO en de AAW
- de overgangsregelingen
- het herbeoordelingsbeleid en de uitvoering
- de samenloop van uitkeringen
- premieheffing, de manier van en de effecten.

Voorts wordt een aantal knelpunten en uitvoeringsproblemen geschetst.

Over de in april verschenen documentatiemap Vrouwen en de WAO is elders in dit blad een bericht opgenomen.

De handleiding kost f 10,- en kan o.a. worden besteld bij het Landelijk Samenwerkingsverband WAO, p.a. Platform Opbouwwerk, Prins Mauritslaan 26, Den Haag, tel. 070-521354. ■

Boekje over de stelselherziening

Het Bureau voor Rechtshulp te Amsterdam en de Jongerenbeweging verbonden met de FNV te Utrecht hebben in samenwerking met de Stichting Ombudsman te Hilversum een boekje uitgebracht, dat heldere en inzichtelijke informatie verschaft over de stelselherziening.

Op de spreekuren van het Bureau voor Rechtshulp en bij de FNV werd al snel na 1 januari duidelijk, dat er een enorm tekort was aan kennis en informatie over het nieuwe sociale stelsel. Het viel op dat dit zich niet alleen voordeed bij uitkeringsgerechtigden, maar ook bij uitvoeringsorganen zoals bedrijfsverenigingen en sociale diensten.

In het boekje worden o.a. behandeld:

- de nieuwe werkloosheidswet
- de toeslagenwet
- de IOAW
- de gelijke behandeling van gehuwden en samenwonenden
- de wijzigingen in de WAO
- het overgangsrecht

Het boekje is o.a. verkrijgbaar bij het Bureau voor Rechtshulp, Spuistraat 10, 1012 TS Amsterdam, tel. 020-264477 en bij de betere boekhandel. ■

Wegwijs in Noord-Brabant

Medio mei is voor de derde maal de adresgids verschenen "Wegwijs in Noord-Brabant". De gids bevat o.m. adressen op het terrein van de gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, etnische en culturele minderheden, sociaal-cultureel werk, jeugd- en jongerenwerk, vrouwen, ouderen, volwasseneneducatie, arbeid, sociale zekerheid, rechtshulp en rechtspraak en voorlichting/informatie/advisering. De gids telt 260 bladzijden.

Niet alleen de diverse beroepskrachten, bestuurders en vrijwilligers, doch ook geïnteresseerden in de "sociale kaart" van Brabant, zullen in deze gids veel van hun gading vinden.

"Wegwijs in Noord-Brabant" kan besteld worden door het overmaken van f 22,50 per exemplaar op gironummer 1081447 van het Provinciaal Opbouworgaan Noord-Brabant, Postbus 90123, 5000 LA Tilburg, onder vermelding van: Wegwijs 3. ■

Aanpak kwaliteitsontwikkeling: Dorps- Buurt- en Wijkbladen

Op het belangrijke werkterrein van kwaliteitsontwikkeling en vernieuwing heeft het Landelijk Platform Opbouwwerk achtereenvolgens initiatieven genomen m.b.t. de jaarverslagen van instellingen en het bieden van een faciliteit voor "Sterke/Zwakke-Analyse" voor opbouwwerkers en opbouwwerkteams. De eerstgenoemde activiteit – die vorm kreeg in het onafhankelijke "Panel Jaarverslagen in het Opbouwwerk" – is zeer succesvol gebleken. Het Panel is momenteel druk bezig met de tweede beoordelingsronde en zal dit najaar weer een manifestatie organiseren om enkele uitstekende producties in jaarverslaglegging in het zonnetje te zetten.

De opbrengsten van de tweede activiteit – Sterke/Zwakke-Analyse – zijn tot nu toe zeer beneden de maat gebleven. Slechts weinig instellingen maakten van de geboden faciliteit gebruik. De oorzaken daarvan moeten volgens de organisatoren deels gezocht worden in de hoge kosten die deelname voor de instellingen met zich mee brengt, deels ook in koudwater-vrees.

Het derde initiatief in de reeks "Kwaliteitsontwikkeling" betreft dorps- buurt- en wijkbladen als informatie-medium in processen van samenlevingsopbouw. In eerste aanleg omvat deze activiteit twee elementen. Zo is een onafhankelijk opinie-onderzoeksbureau opdracht gegeven onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking na te gaan wat de positie is van deze "kleine pers": worden de (veelal huis aan huis verspreide) dorps-, buurt- en wijkbladen gelezen, hoe intensief, wat vangt vooral de belangstelling en hoe is de (relatieve) positie van die kleine pers in verhouding tot de grote media. De uitkomsten van dit onderzoek zullen komend najaar bekend worden.

Daarnaast en op de tweede plaats worden rechtstreekse contacten gelegd met de redacties van een veelheid van dorps-, buurt- en wijkbladen, teneinde een beter inzicht te krijgen in hun positie en wensen. Ook over dit onderdeel zal in het najaar worden gerapporteerd, uiteraard primair aan de betrokkenen zelf. ■

Studiemiddag aanpak van automatisering

Het Samenwerkingsverband Informatienetwerken hield 5 juni een studiemiddag over de aanpak van automatisering.

Twee verschillende aanpakken werden behandeld. Thea Postma hield een inleiding over de bij St. Delta gevolgde werkwijze en Ruud Benne deed verslag van de aanpak bij het Platform WAO/AAW Zuid-Holland.

De Groningse methode is gebaseerd op een planmatige aanpak. Er is een analyse van de organisatie-structuur van de instelling gemaakt en geïnventariseerd welke informatie daarbij een rol speelt. Aan de hand van deze analyse/inventarisatie en een voor de instelling als geheel geformuleerd informatie-beleid, zijn vervolgens de wensen en mogelijkheden voor automatisering van de onderdelen binnen de organisatie onderzocht. Ook is een model uitgewerkt waarin het automatiseringsproces organisatorisch zijn beslag kreeg. Het geheel van deze activiteiten is neergelegd in een informatieplan.

In het plan worden drie fasen onderscheiden; de ontwikkeling van het deelsysteem secretariaat, de ontwikkeling van de deelsystemen (financiële) administratie stafbureau en administratieve dienstverlening en de ontwikkeling van het deelsysteem serviceverlening. Daarnaast zijn er twee parallelfasen: de deelsystemen management en wijkcomputergebruik, waarvan het vroegste tijdstip van invoering afhankelijk is van respectievelijk de voltooiing van fase 1 en het engagement van de uitvoerend werkers en bewonersgroepen. Bij het deelsysteem wijkcomputergebruik wordt het accent gelegd op de mogelijkheid tot experimenteren en samenwerking met andere eerste lijns werkers op wijkniveau. Voor alle onderdelen geldt dat nadrukkelijk aandacht wordt geschonken aan bescherming van privacy.

Er is nu een aanvang gemaakt met de uitvoering van fase 1.

De Rotterdamse methode wordt gekenmerkt door een experimentele werkwijze. Centraal in de inleiding van Ruud Benne stond het uitgangspunt dat automatisering een bijdrage moet leveren aan belangenbehartiging. Loslaten van dit uitgangspunt leidt, aldus Ruud Benne, onvermijdelijk tot het eindigen van het automatiseringsproces bij administratieve toepassingen (waarvan hij het nut op zich overigens onderstreepte).

Als taak van de opbouwwerker/ster noemde hij het bij elkaar brengen van de altijd aanwezige "doeners" en "denkers", waarbij in dit geval tot de eerste categorie vaak computer-fanaten behoren en tot de twee-

de categorie de "luchtfietsers" met de meest prachtige, maar helaas niet te realiseren voorstellingen. Ook ging hij in op de veranderingen in de organisatie als gevolg van het gaan gebruiken van de computer - o.a. de veranderende machtsverhoudingen door het ontstaan van specifieke deskundigheden - en de manier waarop omgegaan wordt met de noodzakelijk aan te trekken deskundigheid van buitenaf.

Gezien het verschil in grootte van de twee organisaties was het niet mogelijk de twee inleidingen als oplossingen voor hetzelfde probleem te zien. Beiden inleidingen droegen algemeen geldende elementen in zich en maakten een aantal keuzes duidelijk. De studiemiddag werd afgesloten met informatie over het verloop van het automatiseringsproces binnen de eigen instellingen door de medewerkers door de aanwezigheid.

Het verslag van de bijeenkomst is te bestellen bij het Platform Opbouwwerk, Prins Mauritslaan 26, 2582 LS Den Haag, tel. 070-521354. ■

Voortgang automatiseringsproject

Met ingang van juli a.s. gaat het sub-samenwerkingsverband Sociale Zekerheid gestalte krijgen. Dit vormt een onderdeel van het Samenwerkingsverband Informatienetwerken (INET).

Het subsamenwerkingsverband wordt met name gevormd door een aantal regionale platforms arbeidsongeschikten, die deel uitmaken van het Landelijk Samenwerkingsverband Regionale Platforms Arbeidsongeschikten (LSV).

Het LSV beschikt over veel ervaringsgegevens betreffende het uitgebreide terrein van de sociale zekerheid. Vooralsnog is besloten de centrale computer (host-computer) te vullen met gegevens over twee onderwerpen:

- gegevens over de (regelmatige) overleggen, die de WAO-Platforms voeren met de Gemeenschappelijk Medische diensten (GMD);
- gegevens over activiteiten, die de GMD's ondernemen met betrekking tot reëntegratie (met reëntegratie wordt in dit verband bedoeld, dat mensen die in de WAO zitten, danwel hierin dreigen te belanden, weer perspectieven worden geboden op een baan.

Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een beoordeling van de bruikbaarheid van infor-

matie over Sociale Zekerheid, die elders voorhanden is. Het gaat hierbij met name om gegevens van de FIRA (Federatie Instututen Sociale Zekerheid) en het VSV (Voorlichtingscentrum Sociale Verzekeringen). Beide te bevragen via Viditel.

Met de FIRA zijn afspraken gemaakt over het ter beschikking stellen van gegevens aan de host-computer.

Vooralsnog lijkt het erop dat er weinig is veranderd in de situatie die vorig jaar werd geconstateerd, namelijk dat de FIRA-informatie voor een groot deel te oppervlakkig is om goed bruikbaar te zijn voor de WAO-platforms en de daarbinnen functionerende spreekuren.

Een derde activiteit is de geautomatiseerde verwerking van registratieformulieren waarmee getracht wordt de gevolgen van de invoering van de stelselherziening Sociale Zekerheid, per januari '87, vast te leggen.

Hans Pasker ■

Gegevensbestand computertoepassingen in het opbouwwerk

Ter gelegenheid van de Digitaalmarkt II, in november vorig jaar, is er onder 170 instellingen voor opbouwwerk een enquête gehouden naar de toepassingen van automatisering. De resultaten van de enquête zijn in Mededelingen Opbouwwerk van januari '87 weergegeven.

De gegevens van de bij de enquête betrokken instellingen zijn nu in een geautomatiseerd bestand ondergebracht. De bedoeling hiervan is instellingen die vragen over een bepaald programma of een bepaald merk computer hebben te kunnen voorzien van een lijst van instellingen die ervaring met dat programma of apparaat hebben zodat ervaringen en informatie uitgewisseld kan worden. Nu de gegevens eenmaal in het bestand zitten is het relatief gemakkelijk dit soort lijsten te produceren. Om de ingevoerde gegevens op hun juistheid te controleren en omdat de situatie snel verandert is men een maand geleden begonnen met het "updaten" van het bestand. Dit zal twee maal per jaar te gebeuren.

Opvragen van het bestand kan door te bellen met het Platform Opbouwwerk of door een briefje te sturen met een omschrijving van waar men naar zoekt.

Bestand on-line

Zoals bekend neemt het Samenwerkingsverband Informatienetwerken deel aan het IMO-project, het Informatienetwerk Maatschappelijke Ontwikkeling (zie elders in dit nummer). Sinds half mei is de computer waar centraal de gegevens worden opgeslagen (de zgn. host-computer) operationeel, zij het dat een en ander nog in de experimentele fase verkeert.

Besloten is het gegevensbestand over toepassingen van automatisering in het opbouwwerk als deel van experiment ook in de hostcomputer op te nemen.

Op dit moment, begin juni, wordt daaraan gewerkt. Het bestand zal niet voor iedereen te raadplegen zijn, alleen degenen die zelf gegevens ten behoeve van het bestand ter beschikking stellen kunnen het bestand bekijken. Ze vormen een zgn. Besloten Gebruikersgroep (BGG).

Voor meer informatie over hoe opgenomen te worden in de BGG en over de benodigde apparatuur en programmatuur voor het on-line bestand kunt u bellen of schrijven naar Hans Pasker, Platform Opbouwwerk, Prins Mauritslaan 26, 2582 LD Den Haag, tel. 070 - 521354 ■

Leefbaarheids- onderzoek Maaspoort

Maaspoort is een nieuwbouwwijk in Den Bosch waar 6000 mensen wonen. Tegen de eeuwwisseling zullen dat er, volgens de planning, 20.000 zijn. Peter Quint is buurtwerker in de wijk en hij is de initiatiefnemer van het leefbaarheidsonderzoek.

Het onderzoek wordt verricht door een schriftelijke enquête onder 430 respondenten te houden, die door middel van een aselecte steekproef uit het bestand van het bevolkingsregister zijn gelicht. Daarmee wordt een betrouwbaarheid van 95% gehaald.

De doelstelling van het onderzoek is dat men, na inventarisatie van knelpunten, wensen en ideeën, voor het buurtwerk prioriteiten kan stellen m.b.t. de aanpak van de gesignaleerde problemen en de ontwikkeling van bewonersgroepen rond bepaalde thema's kan stimuleren.

Behalve voor de eigen beleidsontwikkeling komen de onderzoeksgegevens ook ter beschikking van vrijwillige en professionele organisaties in de wijk en van de gemeente Den Bosch. Beide hebben de mogelijkheid gehad voor hen relevante vragen op te laten nemen in de enquête.

Het onderzoek speelt in op de overheidsbezuinigingen waarbij bevordering van doelmatigheid, efficiency en effectmeting binnen het welzijnswerk meer en meer centraal komen te staan. De in Maaspoort gehanteerde methode kan wellicht een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van instrumenten daarvoor.

Een van de interessante aspecten van het onderzoek is het gegeven dat het zich op een nieuwbouwwijk richt. Wellicht geven de uitkomsten en het verloop van het onderzoek indicaties voor specifiek in nieuwbouwwijken geldende problemen en kunnen de gegevens gebruikt worden om een later te houden onderzoek meer op de situatie toe te spitsen.

Verwerking

Het onderzoeksmateriaal zal door een groep van twaalf bewoners verwerkt worden. Ze kunnen daarbij gebruik maken van de computer-faciliteiten van het Bureau Statistiek van de gemeente. De ervaringen bij dit (semi) in eigen beheer verwerken van de onderzoeksresultaten zijn op zich ook interessant, bijvoorbeeld voor de verdere ontwikkeling van onderzoeksprogramma's door het Samenwerkingsverband Informatienetwerken (zie M.O. jan. 87).

Meer informatie bij Peter Quint, buurtwerk Maaspoort, p.a. Geertke 101, 5235 HK, Den Bosch, tel. 073-420714. ■

Geldzorgen en zorgen voor geld

Het komt steeds vaker voor in clubs, verenigingen en stichtingen dat er een goed idee is, maar dat er geen geld is om het plan uit te voeren.

De overheidssubsidies lopen terug, reserves zijn er meestal niet en het aanschrijven van een fonds betekent het begin van een lange weg. Wanneer het geld na vele maanden misschien wordt toegezegd zijn de enthousiastelingen, die er mee zouden gaan werken, allang verdwenen. Wat nu?

In de ons omringende landen, in Canada en de Verenigde Staten is men al jarenlang met veel succes bezig het benodigde geld via allerlei acties bij elkaar te verzamelen.

In de gids "Geldzorgen en zorgen voor geld" zijn de relevante buitenlandse ervaringen tezamen met ervaringen in Nederland gebundeld. Het is uniek in Nederland dat er een handzame gids verschijnt omtrent geldinzameling. In totaal worden u zo'n 40 ideeën aan de hand gedaan om aan geld te komen en er worden vele praktische tips gegeven.

De gids is bedoeld om groepen die iets willen organiseren te stimuleren en een bij-

komend verschijnsel is dat clubs, verenigingen of stichtingen nieuw leven wordt ingeblazen.

De gids is verkrijgbaar door overmaking van f 12,50 op girorekening 3718603, t.n.v. de Stichting Publikaties en Projekten Mensen zonder werk, o.v.v. de titel. ■

Patiëntenbelangenorganisatie

WONN start PBO-reeks

De gezondheidszorg wordt de komende jaren het onderwerp van forse bezuinigingen en hervormingen. Het toenemende besef dat iedereen hiermee te maken krijgt, wordt gelukkig steeds vaker omgezet in concrete activiteiten op het terrein van patiëntenbelangenorganisatie (PBO).

Om vrijwilligers en beroepskrachten die hen daarbij ondersteunen behulpzaam te zijn is de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland gestart met het uitgeven van de PBO-reeks. Hierin verschijnen artikelen, rapporten, verslagen en praktijkbeschrijvingen waarmee vorm en richting kan worden gegeven aan de opbouw en versterking van de patiëntenbelangenbeweging in Nederland en Vlaanderen.

In de PBO-reeks zijn inmiddels verschenen:

Opbouwwerk en gezondheidszorg, een terreinverkenning die ingaat op de behoefte aan onafhankelijke ondersteuning van plaatselijke patiëntenbelangengroepen. Prijs f 3,50 + f 2,50 porto. Bestelnummer 9874.

Basisondersteuning: het PBO-project, een systematische plaatsbepaling en functieomschrijving van het opbouwwerk, gebaseerd op praktische ervaringen en resulterend in een uitgewerkt projectvoorstel. Prijs f 5,50 + f 4,50 porto. Bestelnummer 9875.

Cursusmap Patiëntenbelangenorganisatie, een omvangrijke, losbladige uitgave met een rijkdom aan praktijkmateriaal, leerstof en programmavoorbeelden. Ontwikkeld en toegepast tijdens een gelijknamige cursus waaraan 20 kaderleden van noordelijke patiëntenbelangengroepen deelnamen. Prijs f 21,50 + f 7,- porto. Bestelnummer 9876.

In voorbereiding zijn (werktitels):
 Patiëntenstrijd en gezondheidszorgbeleid in Zeeuwsch-Vlaanderen; praktisch voorbeeld van de netwerkbenadering: een hulpmiddel om de positie van belangengroepen te versterken.
 Klein maar Dapper; de geschiedenis van de Werkgroep Gezondheidszorg Smallingerland.
 PBO-Opbouwwerk in Den Helder.

Klachtenwerk als hefboom voor verandering; leer materiaal voor patiëntenbelangengroepen aan de basis.

Beginnershulp: lessen uit Heerenveen. Patiëntenrechten in het ziekenhuis; resultaten van een onderzoek in Friesland.

Eerstgenoemde uitgaven kunnen worden besteld door overmaking van genoemd bedrag (prijs + portokosten) op postgiro 3731791 t.n.v. WONN, Drachten met vermelding van het bestelnummer. Meer exemplaren: telefonisch of schriftelijk bij de WONN, De Jerden 11, 9202 VK Drachten, tel. 05120-18925. ■

Project Streekgeschiedenis

De bewogen, sociale geschiedenis van Oost-Groningen geniet landelijke bekendheid. Tot nu toe is dit echter vooral het werk geweest van buitenstaanders. Om daar verandering in te brengen is vanaf eind 1984 op proefondervindelijke wijze de levensvatbaarheid onderzocht van het idee om de Oostgroninger bevolking op een toekomstgerichte, door haar zelf gedragen, manier met de eigen (streek)geschiedenis aan de gang te zetten.

Hieraan is door de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland, tesamen met de Stichting Samenlevingsopbouw Nieuweschans gewerkt.

De positieve resultaten vormen de basis voor een door de W.O.N.N. ontwikkeld driejarig projectplan "Streekgeschiedenis Oost-Groningen", waarin de koppeling opbouwwerk, methodiekontwikkeling en geschiedkunde wordt gemaakt. Het voorstel is ingediend bij de Begeleidingscommissie Ontwikkelingsprojecten.

Het projectplan is voor belangstellenden tegen kostprijs verkrijgbaar bij de W.O.N.N., De Jerden 9, 9202 VK Drachten, tel. 05120-18925. ■

Werkconferentie netwerkbenadering

In 1986 is in de Praktijkreeks de publicatie "De netwerkbenadering; strategieën voor machtsverwerving" verschenen. Daarin wordt beschreven hoe inzichten, ideeën en werkwijzen uit de organisatiekunde ten nutte gemaakt kunnen worden in opbouwwerk en aanverwante werksoorten. In "De netwerkbenadering" wordt beschreven hoe groepen die relatief weinig macht hebben hun inzicht in machts- en afhankelijkheidsrelaties kunnen vergroten. Vervolgens wordt aangegeven welke strategieën zij kunnen aanwenden om hun eigen machtspositie te versterken. De netwerkbenadering blijkt vooral nut te hebben in complexe situaties met meerdere betrokkenen.

In de publicatie zijn diverse praktijkvoorbeelden opgenomen. Daarnaast kan het nuttig en verhelderend zijn om aan de hand van de eigen praktijk te oefenen in de toepassing van de netwerkbenadering. De mogelijkheid daartoe bestaat op een tweedaagse werkconferentie over "de netwerkbenadering en haar toepassing". Aan de hand van inleidingen over de begrippen macht, afhankelijkheid, netwerken en strategie zal geoefend worden in de praktische toepassingen van de netwerkbenadering. Deelnemers zullen worden uitgenodigd deze werkwijze "los te laten" op een situatie uit hun eigen praktijk.

Op vier momenten vindt een uitwisseling van informatie en ervaring plaats tussen deelnemers en inleiders. Vooraf zal een korte beschrijving van een relevantie praktijksituatie gevraagd worden. Tijdens de conferentie zullen de problemen die zich voordoen met de toepassing van de netwerkbenadering besproken worden. In een later stadium zal door de inleiders van de conferentie commentaar geleverd worden op de geproduceerde praktijkbeschrijvingen. De mogelijkheid voor een meer individuele follow-up is aanwezig.

De werkconferentie wordt georganiseerd door de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland (WONN), in samenwerking met de drie Noordelijke Begeleidingsorganen, Bof, Probe en Stip. Inleiders zijn drs. R. Julien, wetenschappelijk medewerker aan de Interfaculteit Bedrijfskunde te Groningen en Maarten Snel, auteur van "de netwerkbenadering" en projectleider van de WONN.

De werkconferentie is bestemd voor beroepskrachten uit het opbouwwerk en aanverwante werksoorten. Van de deelnemers wordt verwacht:

- ervaring in het ondersteunen van een groep in een min of meer complexe situatie
- het leveren van een praktijkbeschrijving voorafgaand aan de werkconferentie
- bereidheid om tijdens de werkconferentie een eigen praktijksituatie te analyseren.

Aanschaf van "De netwerkbenadering; strategieën voor machtsverwerving" wordt aangeraden. Het aantal deelnemers bedraagt 20 (2 begeleiders) of 30 (3 begeleiders).

De werkconferentie wordt gehouden op donderdag 1 oktober 10.00 uur tot vrijdag 2 oktober 17.00 uur. De bijeenkomst vindt plaats op de Talmahoeve te Damwoude (Friesland).

De kosten voor deelname bedragen f 110,- exclusief de aanschaf van het boek "De netwerkbenadering". Inschrijving bij voorkeur voor de zomervakantie, doch uiterlijk voor 10 september 1987, bij Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland, De Jerden 9-11, 9202 VK te Drachten, tel. 05120-18925. ■

ABVA/KABO over: Arbeidsvoorwaarden opbouwwerk

In MO (53) van april jl. werd uitgebreid melding gemaakt van OB/OC-perikelen, de ervaringen bij de Raad van State van de Stichting Samenlevingsopbouw Heerhugowaard en een brief van het Landelijk Platform Opbouwwerk waarin deze materie o.m. bij het Ministerie van WVC aanhangig is gemaakt.

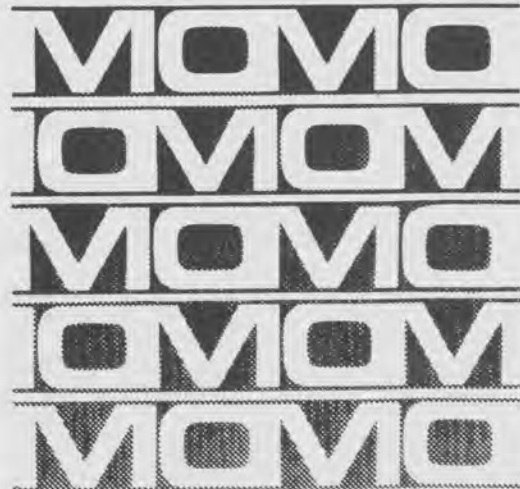
Van Loek Gerardts, bestuurder van de ABVA-Kabo heeft het Landelijk Platform Opbouwwerk bericht ontvangen, inhoudende dat haar boven genoemde brief geaandeerd was op het Tri-Partite Overleg-SCW van 5 juni jl.

De brief werd aldaar op formele gronden overigens niet behandeld.

Verder doet de ABVA-Kabo bestuurder mededeling van het feit dat Werkgevers en Werknemers in overleg over een nieuwe salarisregeling SCW opnieuw aan deze functies aandacht besteden.

Met name het CFO bericht ABVA-Kabo voorts dat het op grond van de (oude) subsidieregelingen bestaande OB/OC-onderscheid in het overleg met het Ministerie slechts met "moeite" overeind hebben kunnen houden "uiteraard met de vreemde functie-omschrijving". Want: "Bij de totstandkoming van de CAO-Welzijn was de resolute inzet van (destijds) CRM één opbouwwerkfunctie, uiteraard de laagste". Volgens de werknemersorganisaties zal elke poging veranderingen aan te brengen leiden tot slechtere uitkomsten.

Met haar berichtgeving willen de werknemers-organisaties het mogelijk gewekte misverstand wegnemen als zouden er terzake van vakbondszijde "geen initiatieven" genomen zijn. ■

Boekenbijlage bij M.O.

Proefschrift over "sociale innovatie"

Het juli/augustusnummer van MO is een thema-nummer gewijd aan het maatschappelijk ontwikkelingsbeleid van de provincies. Aanleiding tot de samenstelling daarvan vormden de Verkiezingen voor de Provinciale Staten en de daarop volgende vorming van nieuwe Colleges van GS in de twaalf provincies. Als boekenbijlage bij dit provincie-nummer zullen alle abonnees het proefschrift "Sociale Innovatie in Drenthe" ontvangen.

Deze dissertatie van de hand van Harry Broekman wordt op 2 juli door de promovendus verdedigd aan de Rijks Universiteit te Groningen. Het initiatief om een proefschrift als boekenbijlage bij deze MO te vegen is zonder meer uniek. De samenhang met het "Provinciën-nummer" is er omdat de sociale innovatie-functie van deze bestuurslaag het kernthema van het proefschrift vormt.

Het belang van voor juist Mededelingen Opbouwwerk om dit initiatief te nemen, is er omdat deze publikatie de sociale vernieuwingsfunctie onderlijnt die het opbouwwerk van oudsher heeft. En dat belang is niet gering in een tijdvak waarin opbouwwerk nogal eens – ten onrechte – geschetst wordt als een sociaal-culturele activiteit, dan wel als zeventiger-jaren-incident.

Het zal duidelijk zijn dat het een hele – nog steeds niet geheel afgeronde – onderneming is geweest om deze boekenbijlage technisch, maar vooral ook financieel mogelijk te maken. Alleen dank zij zeer veel praat-, bel- en schrijfwerk en de medewerking van heel veel mensen, instanties en organen zal deze eenmalige uitgave mogelijk worden. ■

